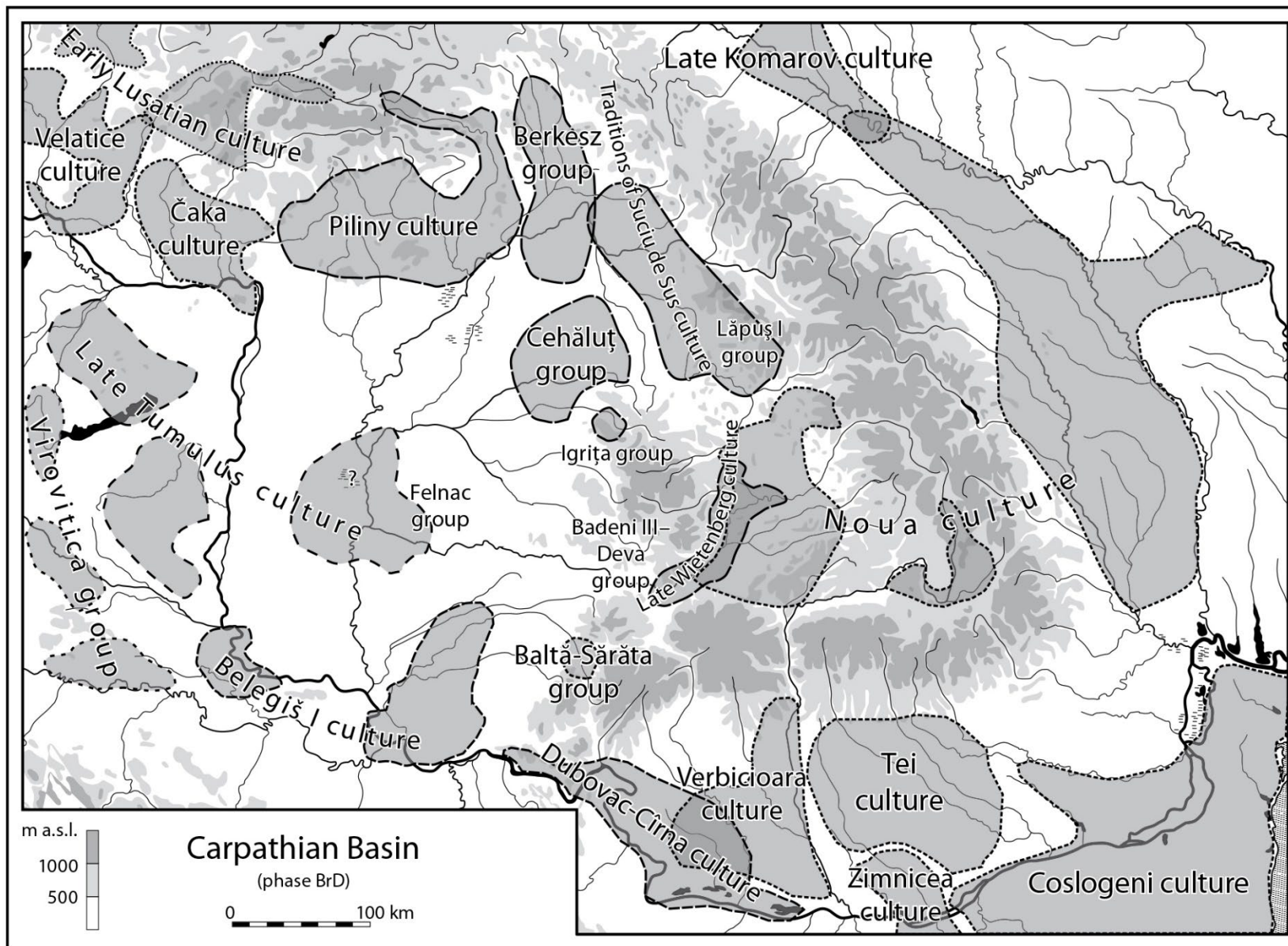

Tema: Culturile din prima epocă a fierului din spațiul carpato-danubiano-pontic

- Culturile cu ceramică canelată: *Gáva-Holihrad* și *Chișinău-Corlăteni*

**Culturile și grupurile culturale la sfârșitul epocii bronzului
(după Przybyła_2009)**

Cultura Gáva-Holihrazy

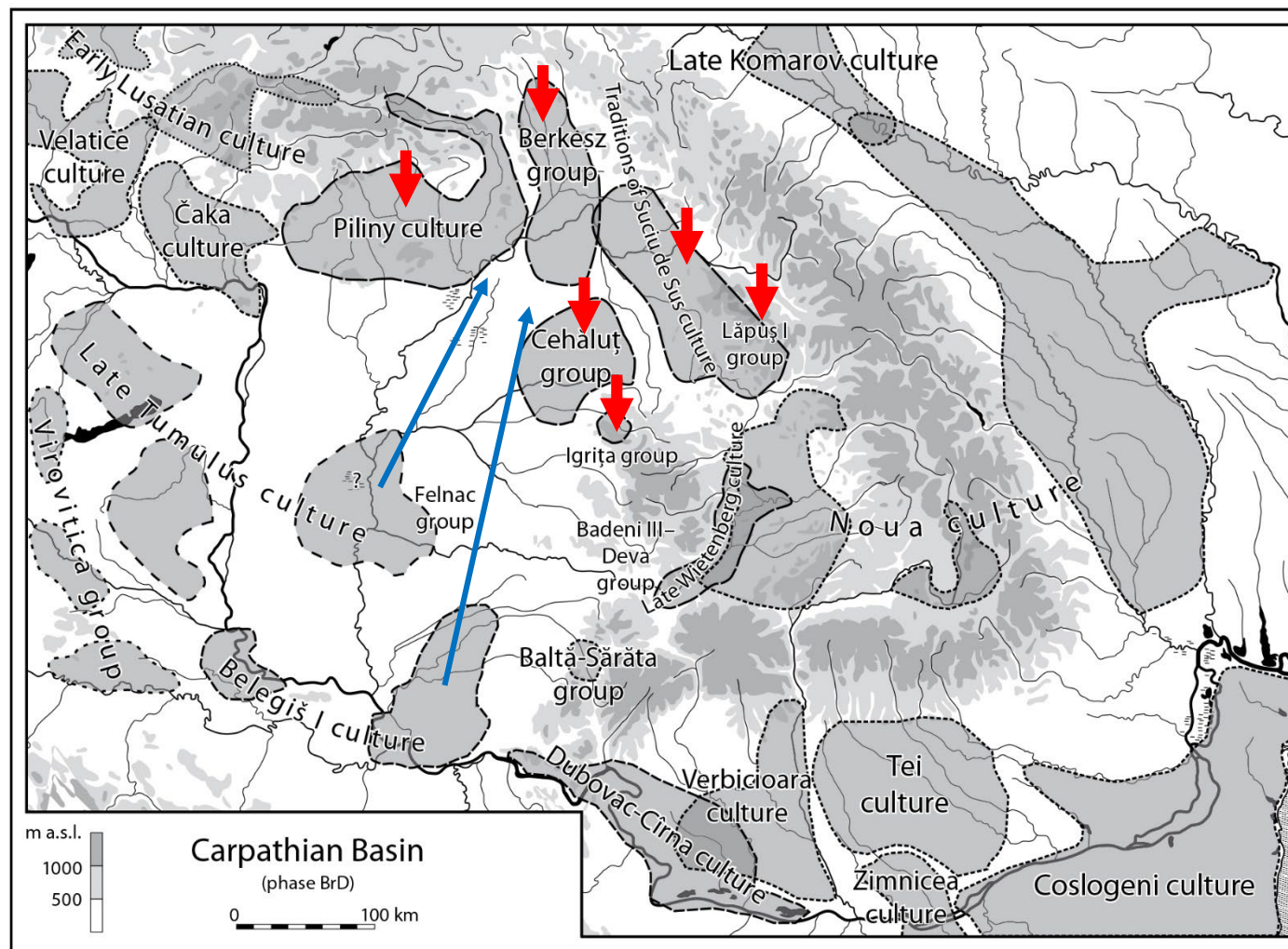
Denumirea culturii

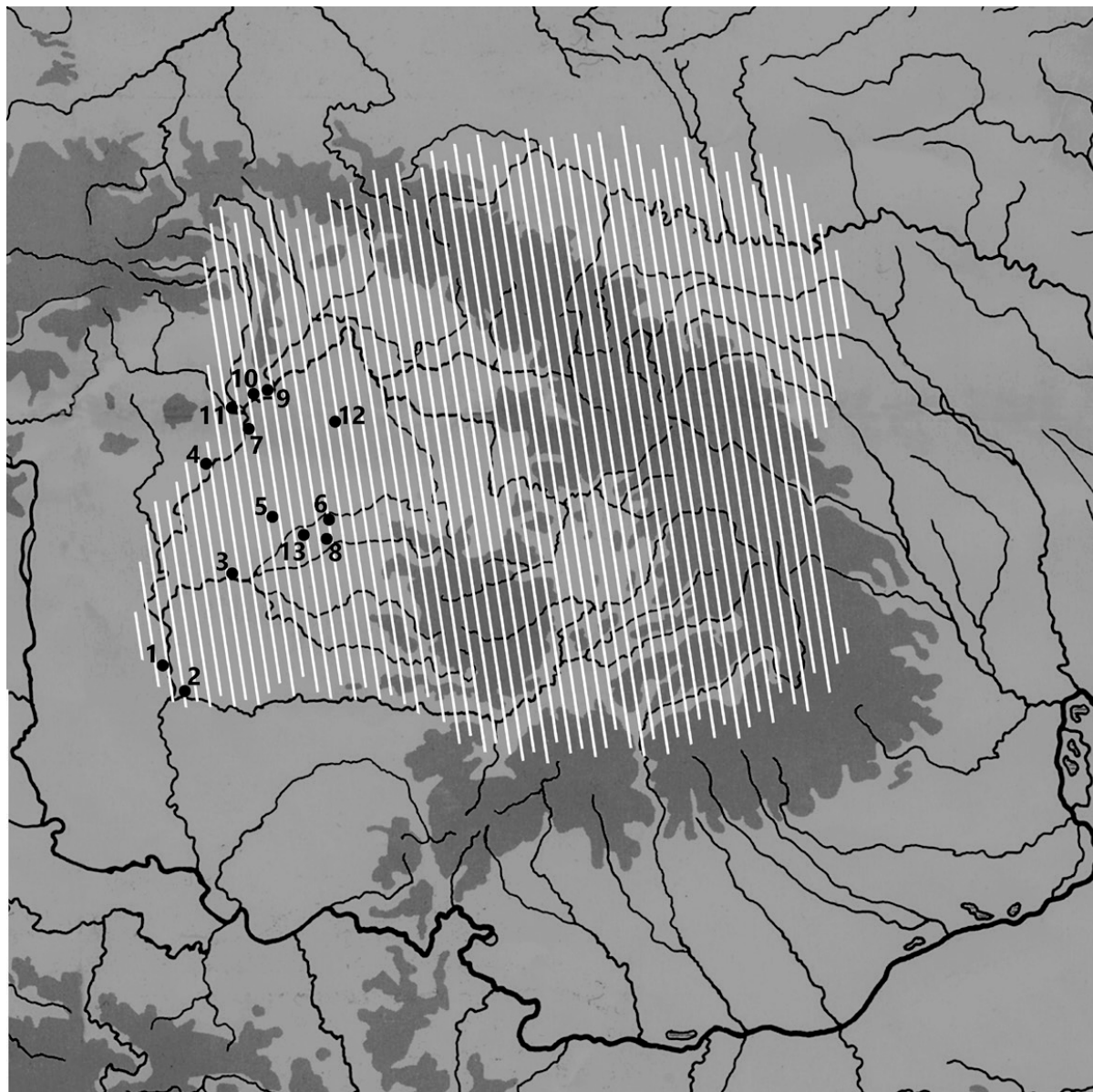
„G á v a – T y p“, „G á v a – K u l t u r“ a fost dat de cercetătoarea maghiară Amalia Mozsolics în anul 1957.

În anul 1974 Galina Smirnova introduce în literatura de specialitate denumirea „Gáva-Holihrazy“.

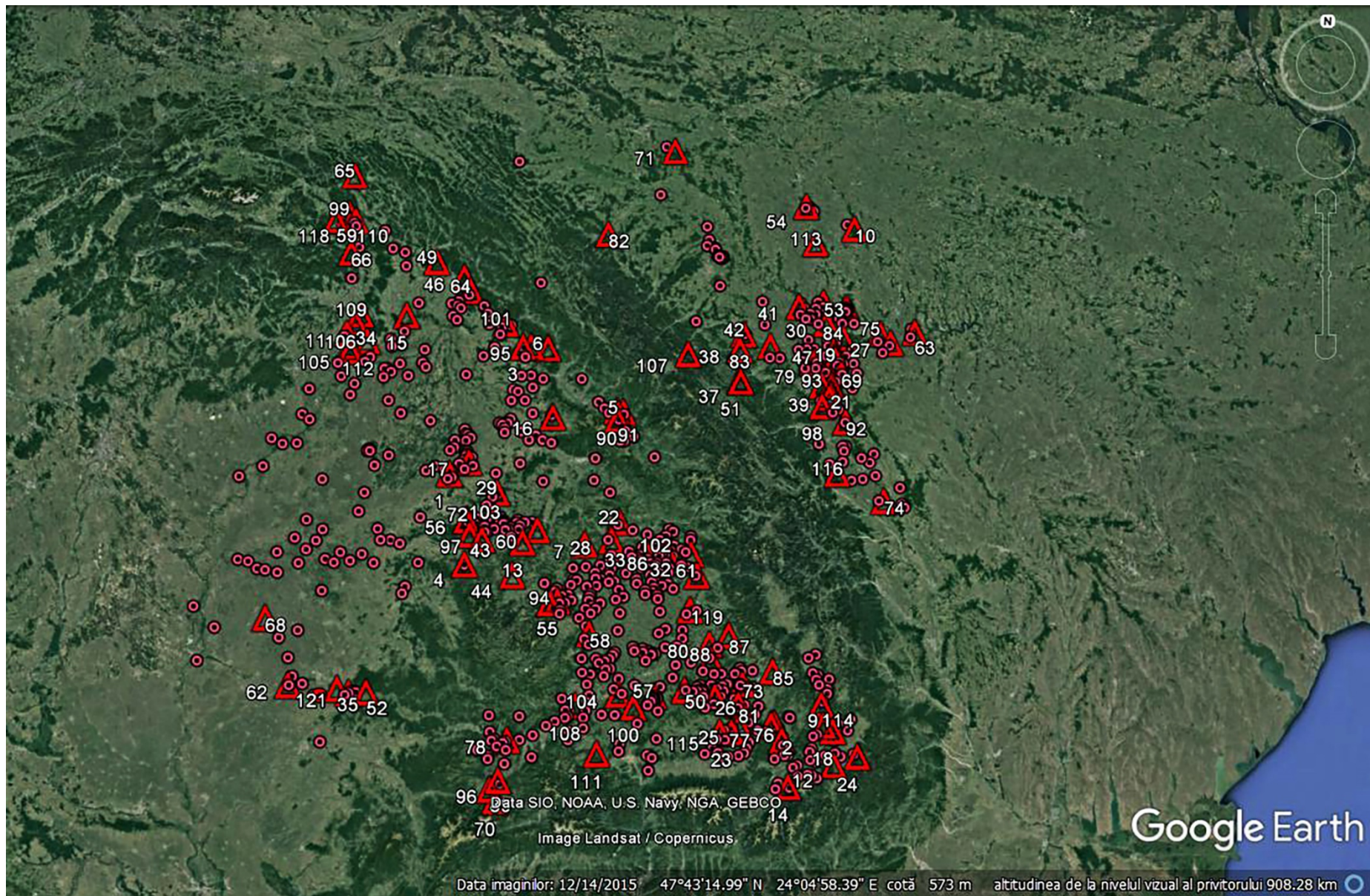
Originea culturii

Hajdúbagos, Otomani târziu, Berkesz, Suciu de Sus, Piliny, Cehăluț, Lăpuș, Igrîța
cu influențe din sud - Cruceni-Belegiș și Csórva Grupp

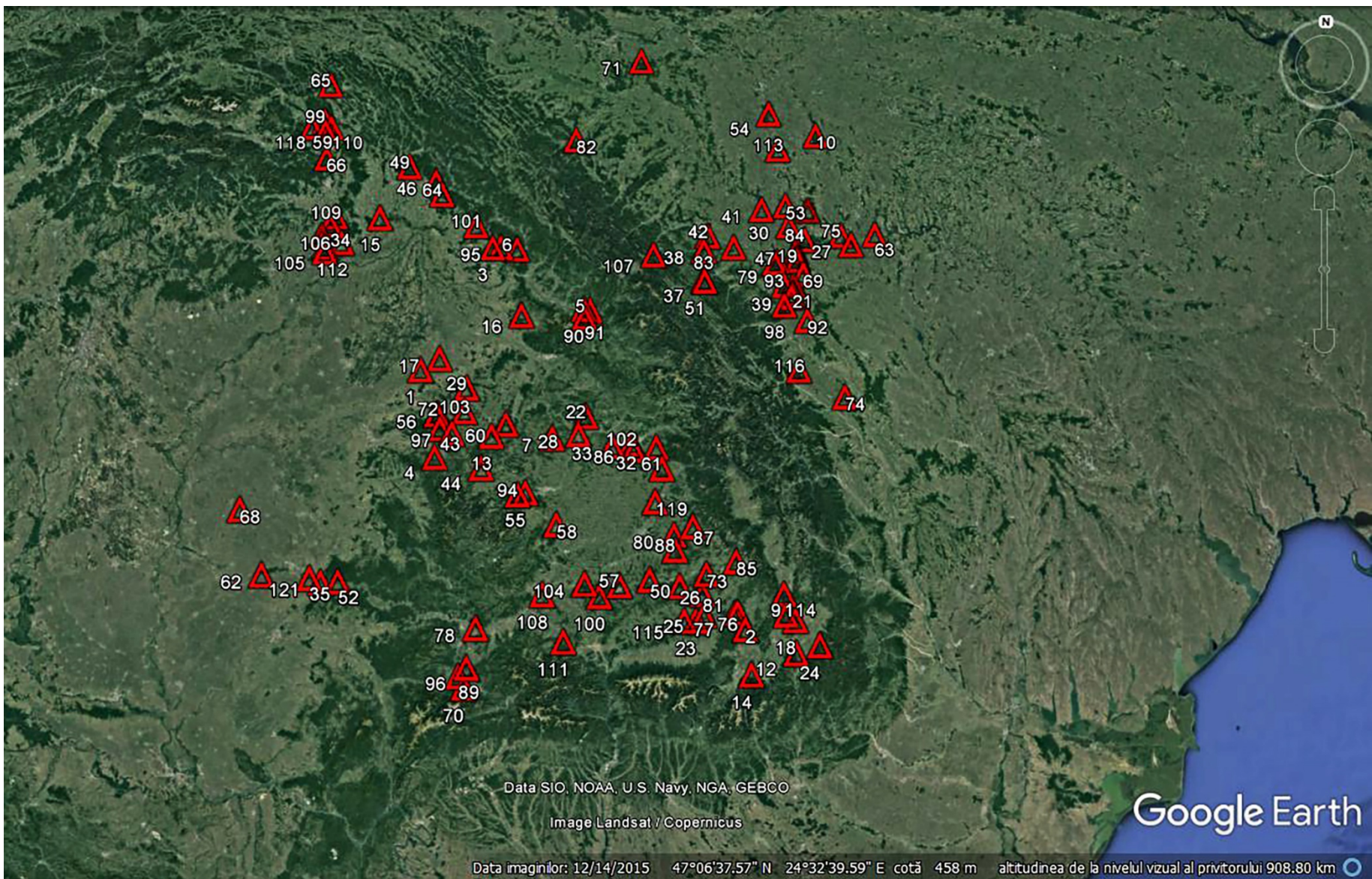

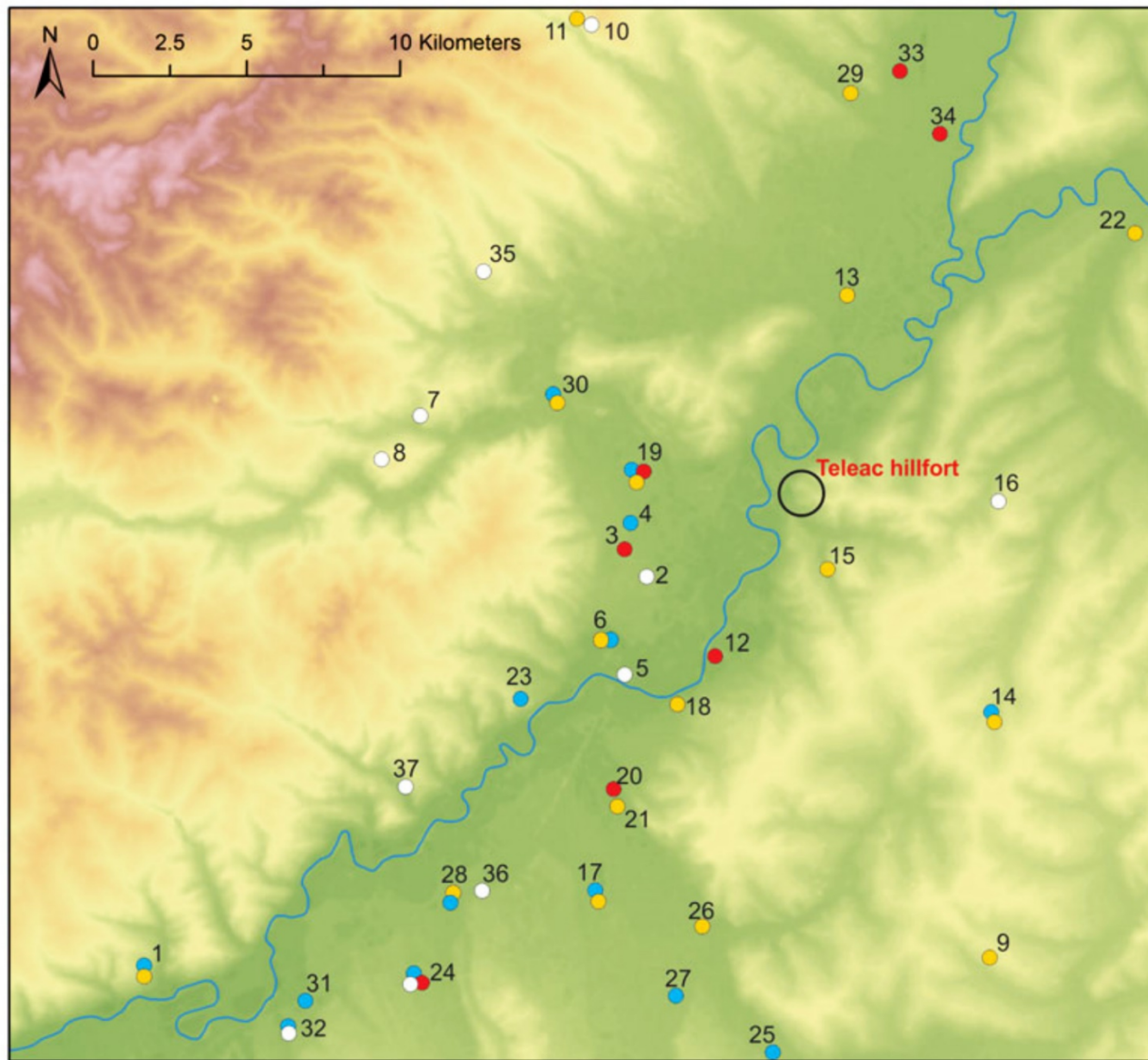
Cultura Gáva-Holíhrady în HaA2-HaB

Răspândirea fortificațiilor și așezărilor deschise (după A. Zanoci)

Răspândirea fortificațiilor (după A. Zanoci)

1. Acmaru - <i>La școală</i>	9. Carpen	18. Limba - <i>Șesul Orzii</i>	26. Sebeș - <i>Între Râstoace</i>	31. Tărtăria - <i>Gura Luncii</i>
2. Alba Iulia	10. Cetea - <i>Gruicul Lucăi</i>	19. Micești - <i>Cigașe</i>	27. Sebeș - <i>Podul Pripocului</i>	32. Tărtăria - <i>Podul Tărtăriei vest</i>
3. Alba Iulia - <i>Bazinul Olimpic</i>	11. Cetea - <i>La pietri</i>	20. Oarda - <i>Bulza</i>	28. Sibîșeni - <i>Deasupra satului</i>	33. Teiuș - <i>Str. Curcani</i>
4. Alba Iulia - <i>Lumea Nouă</i>	12. Ciugud	21. Oarda - <i>Cutina</i>	29. Stremț	34. Teiuș - <i>Fântâna viilor</i>
5. Alba Iulia - <i>Partoș</i>	13. Galda de Jos	22. Obreja	30. Șard	35. Țelna
6. Alba Iulia - <i>Recea</i>	14. Ghirbom	23. Pâclișa		36. Vințu de jos
7. Ampoița I	15. Hâpria	24. Pianu de Jos - <i>Câmpu de Mijloc</i>		37. Vurpar
8. Amooita II	16. Henig	25. Răhâu - <i>La arsuri</i>		

- Bronze D/Cugir-Band settlements
- Gáva settlements
- Basarabi settlements
- hoards

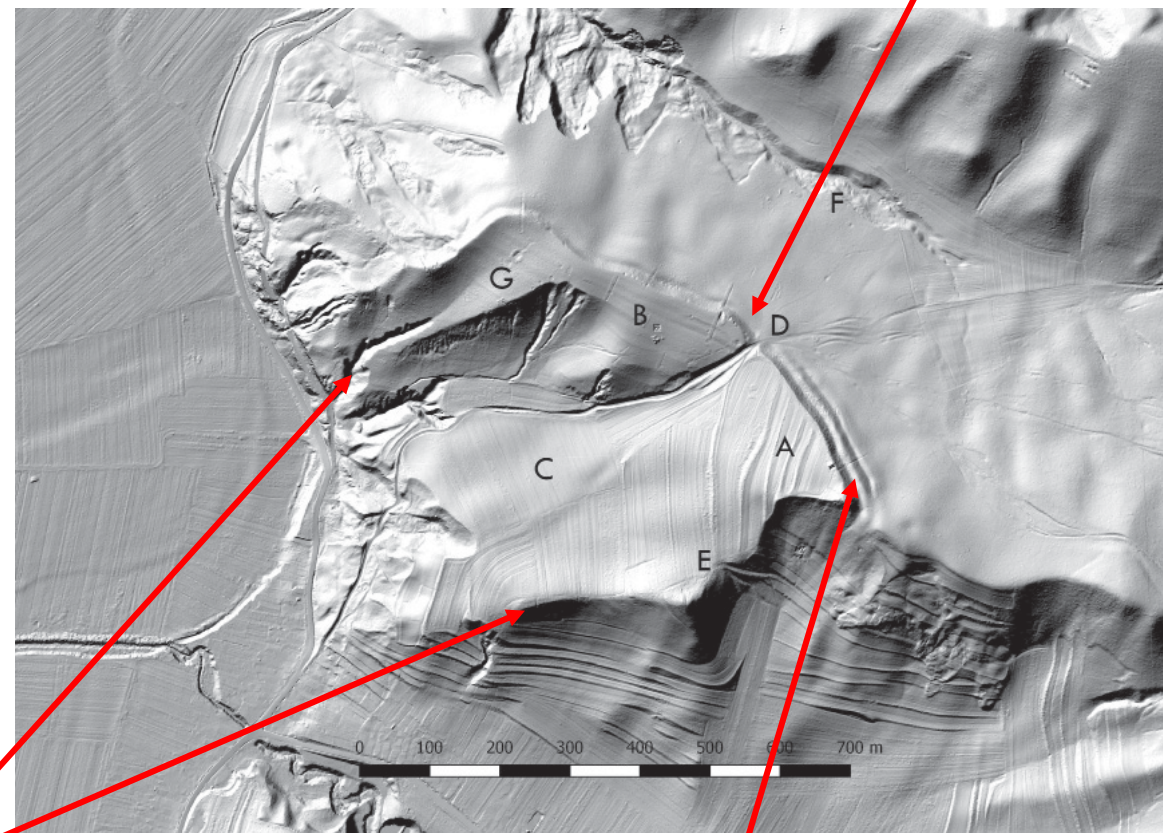
Fortificația Teleac și împrejurimile ei

Teleac (după Uhnér et al. 2019)

S = 30 ha

Poartă

Palisade

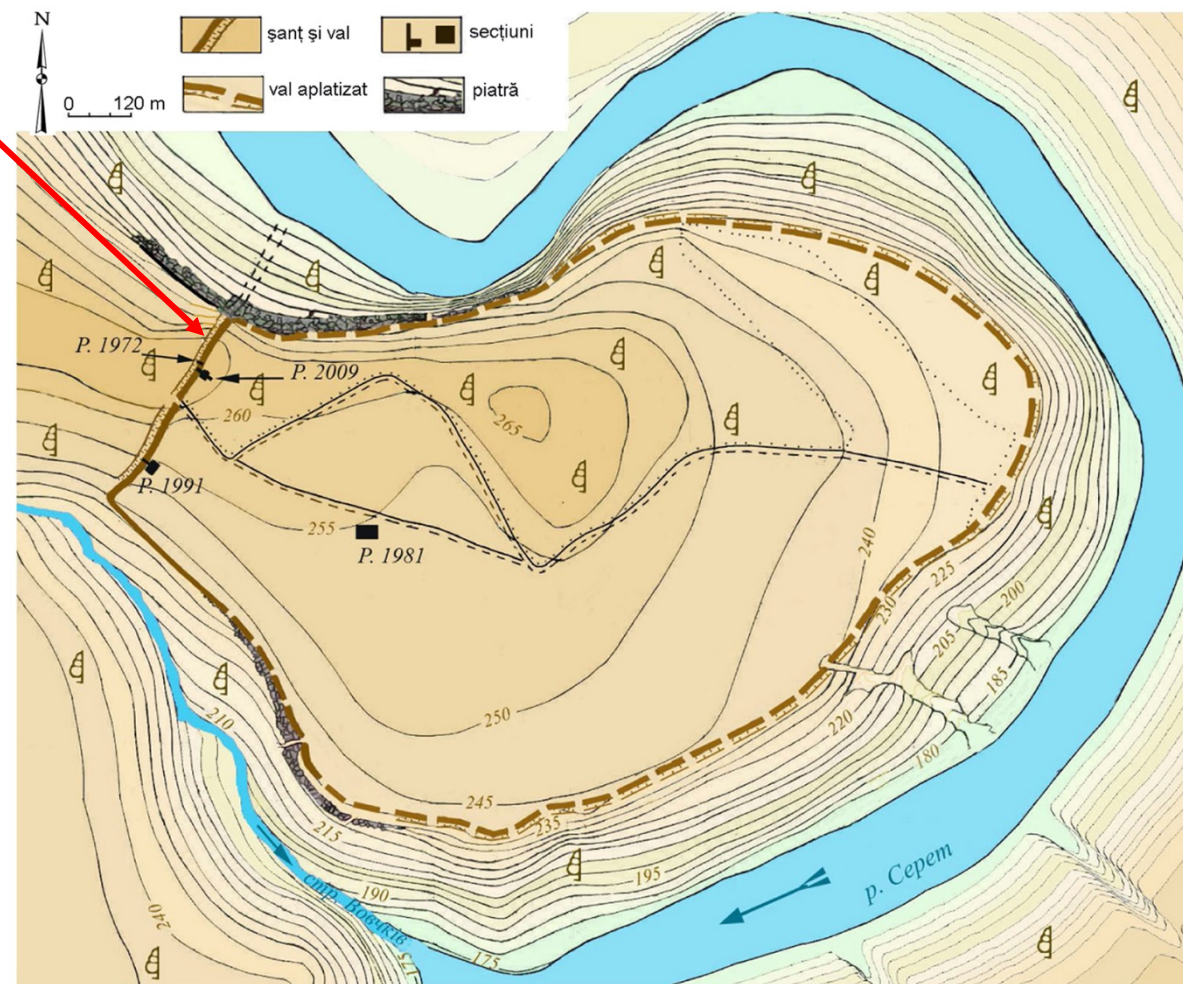
Val de apărare (lungimea = 683 m; lăţimea = 11 m)

Şanţ de apărare (lăţimea = 8 m; adâncimea = 2,5 m)

Val (lungimea = 415 m; lăţimea = 10 m; înălţimea = 3 m)

Şanţ (lăţimea = 9 m; adâncimea = 2,5-3,0 m)

S = 140 ha

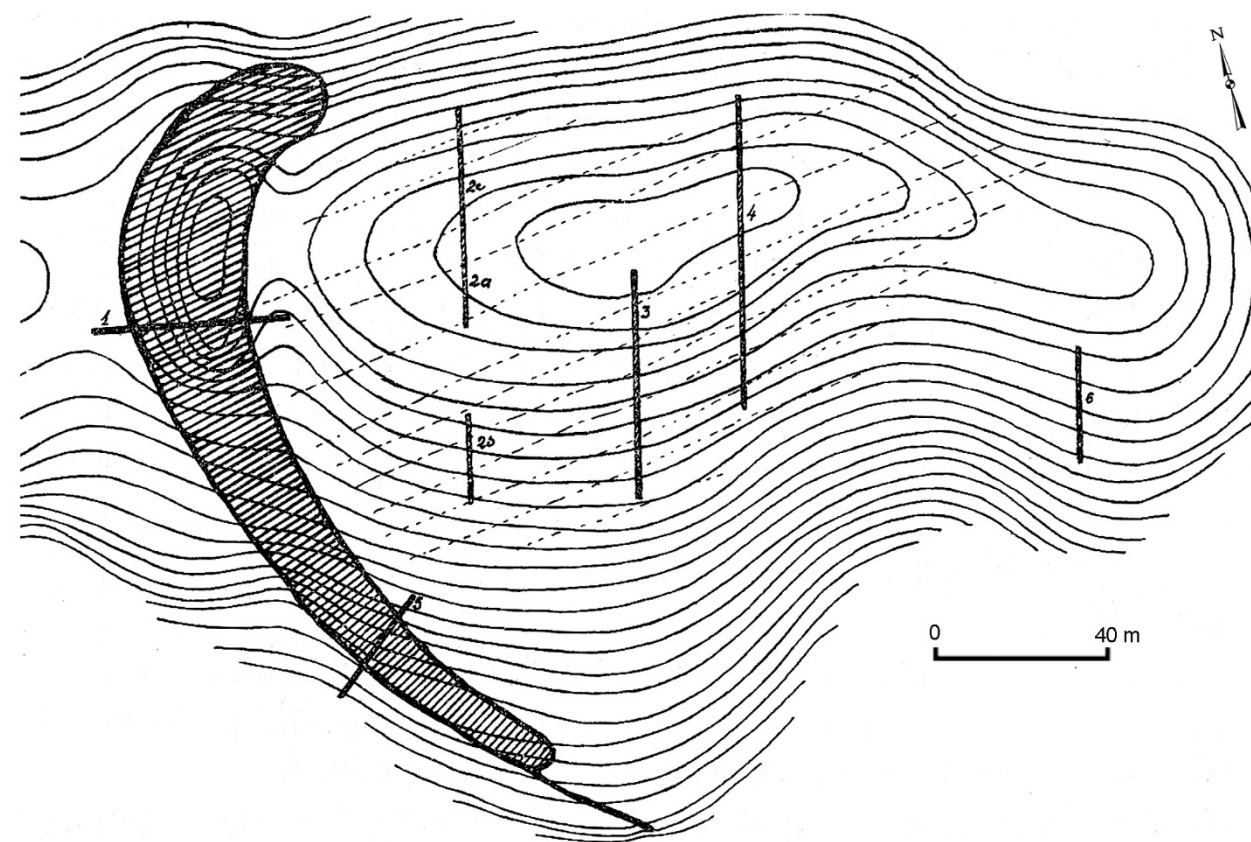

**Fortificația Lisičniki: 1 - Orthophotoplan (Quelle: Google Earth);
2 - plan topografic (după Завитий 2011, рис. 7)**

S = 11 ha

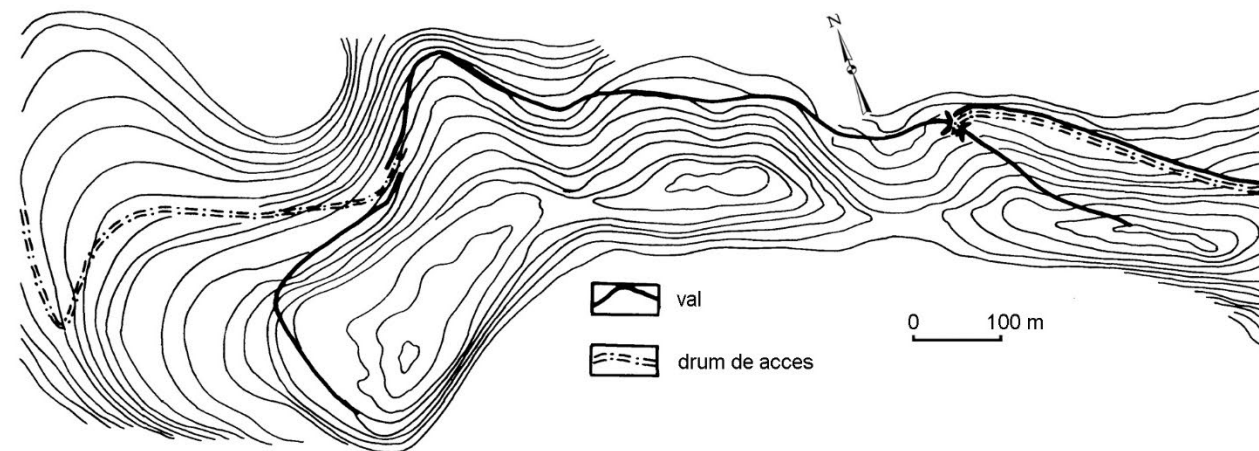
Cetatea Bobâlna „Dealul Bobdii”: 1 - Orthophotoplan (Quelle: Google Earth); 2 - fotografie aeriană (după Panorame istorice 2012, 41)

**Cetatea Sigetul Marmăției „Dealul Cetății”: 1 - Ortofotoplan (Quelle: Google Earth);
2 - plan (după Horedt 1966)**

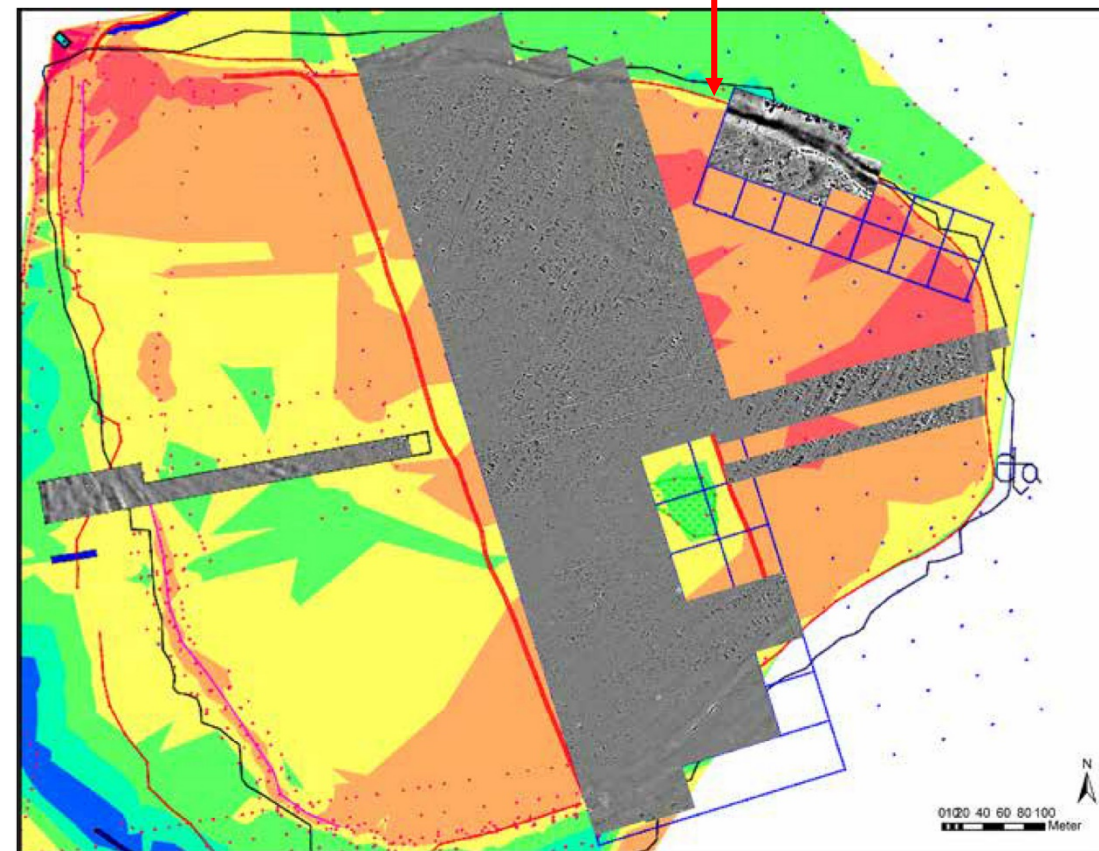
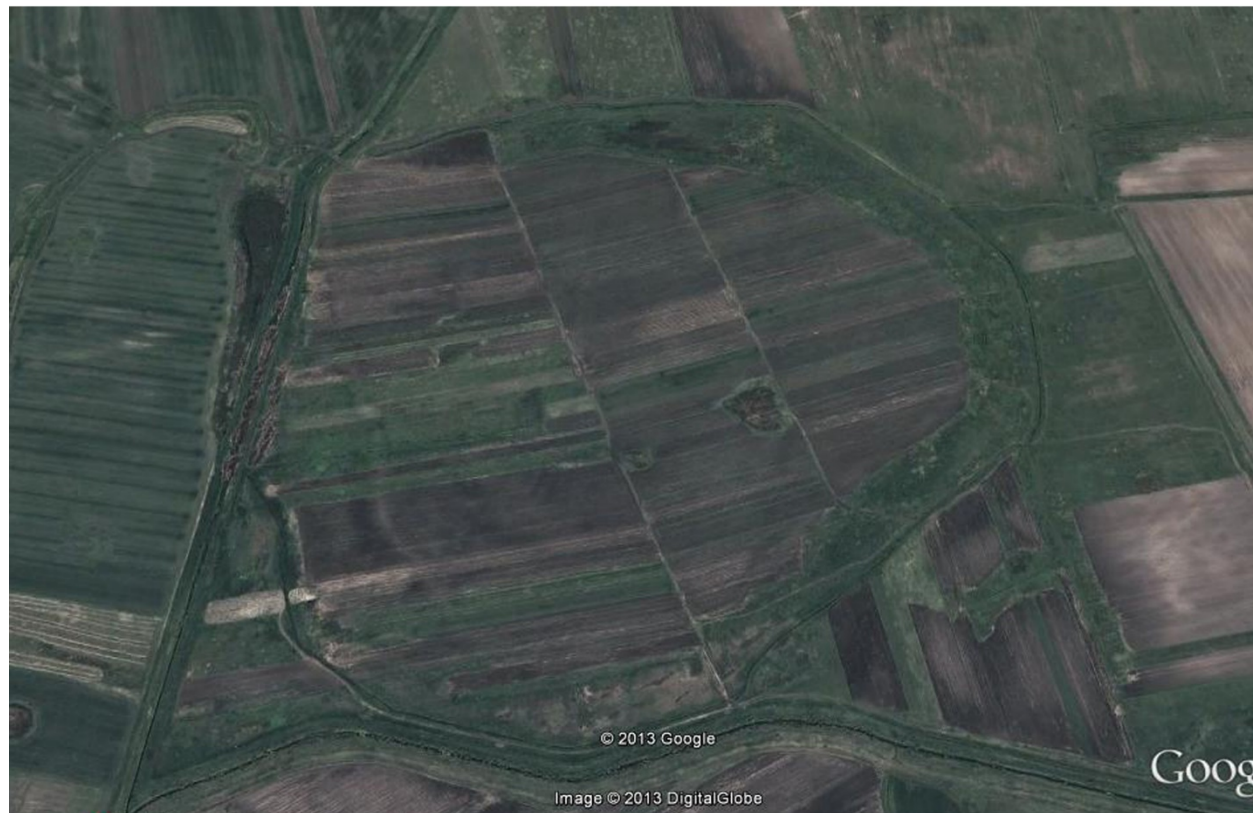
S = 14 ha

Fortificația Tilișca „Cățanaș”: 1 - relieful regiunii (după http://ro.wikipedia.org/wiki/Tilișca,_Sibiu); 2 - plan (după Lupu 1989)

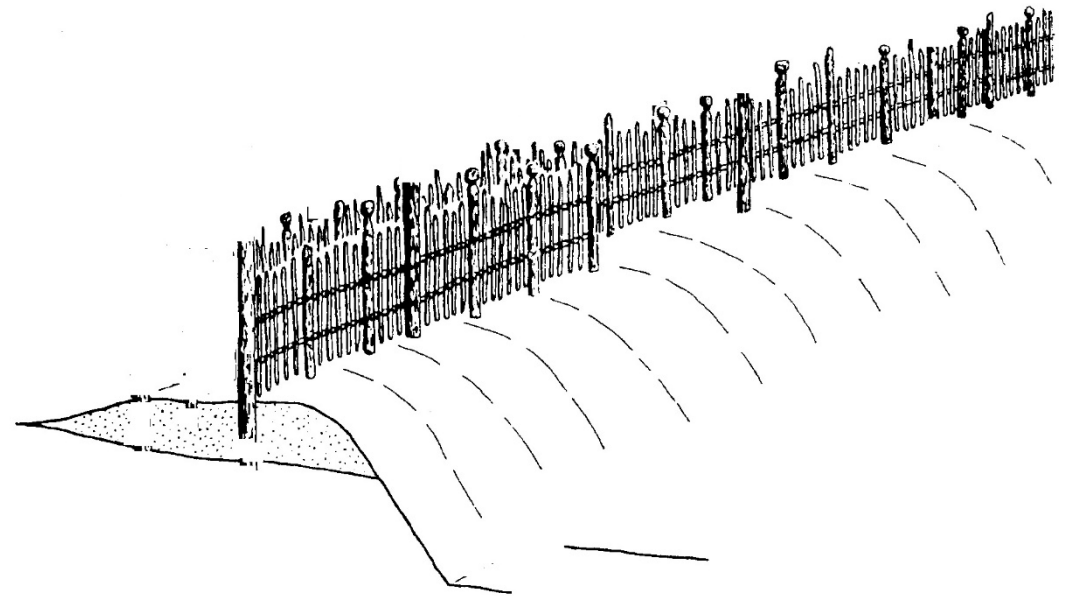
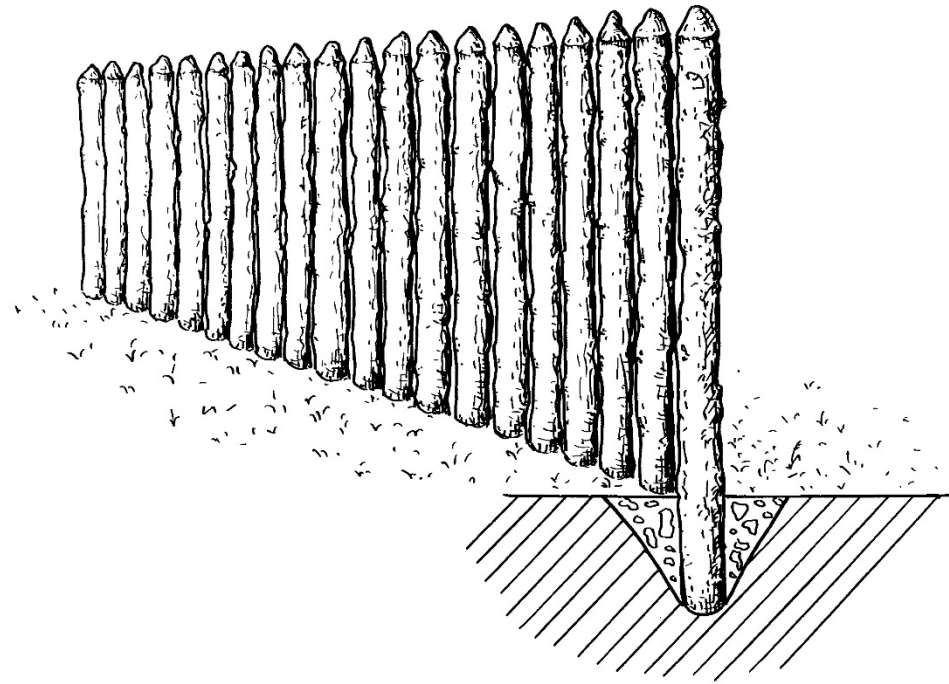
S = 58 ha

Val + șanț (lungimea = 3030 m)

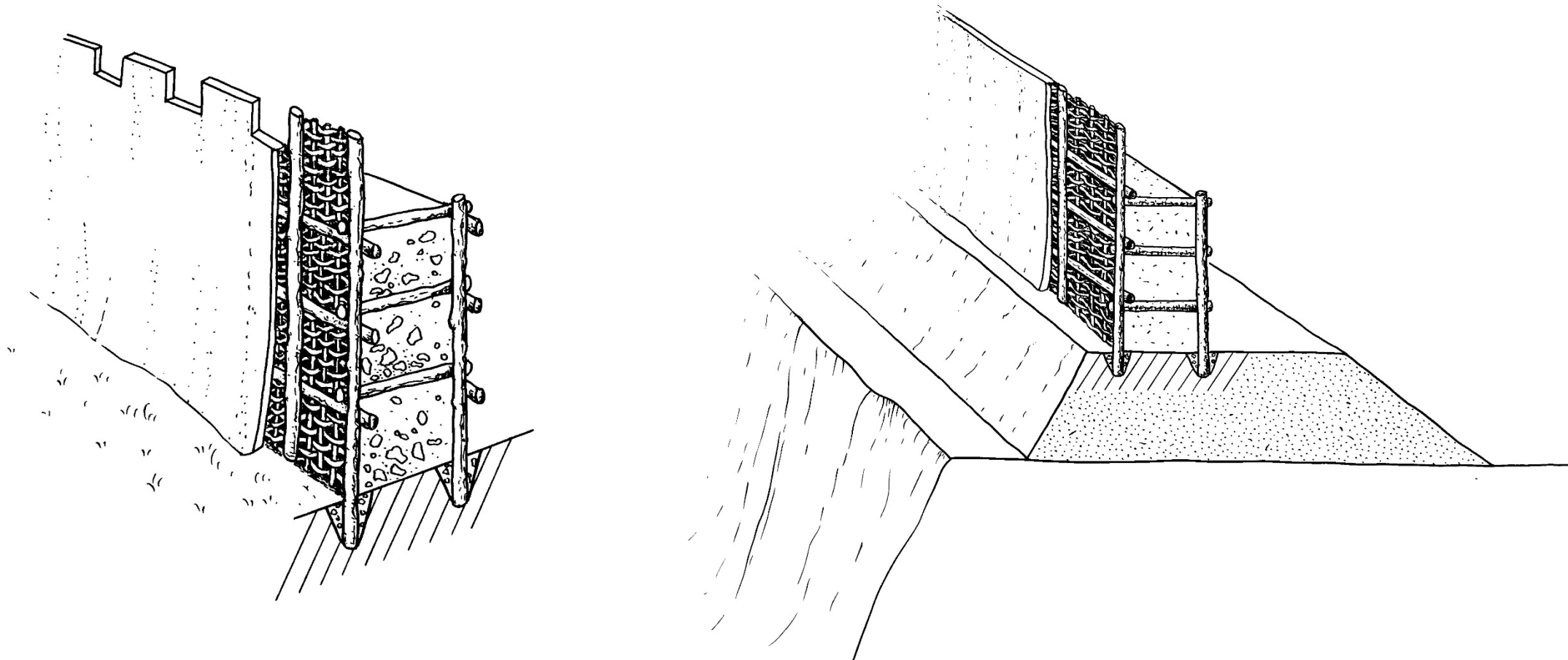

**Cetatea Căuaș „Sighetiu”: 1 - Ortofotoplan (Quelle: Google Earth);
2 - plan (după Kienlin, Marta 2014)**

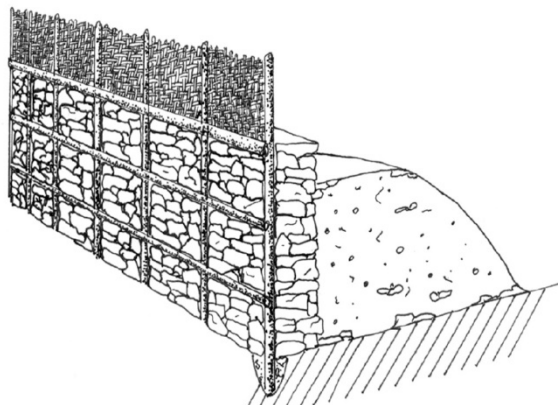
Palisade

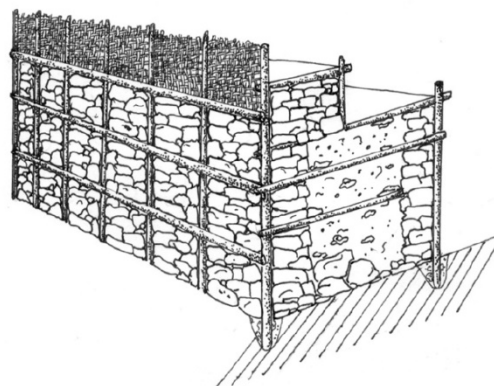
Zid din lemn, pământ și piatră

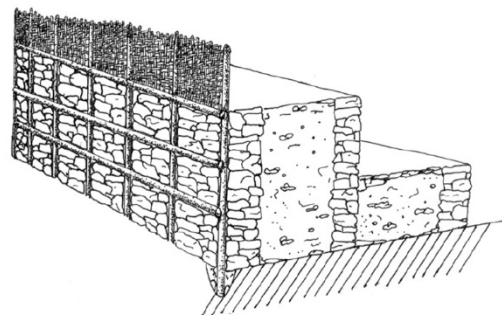
Ziduri din piatră și lemn

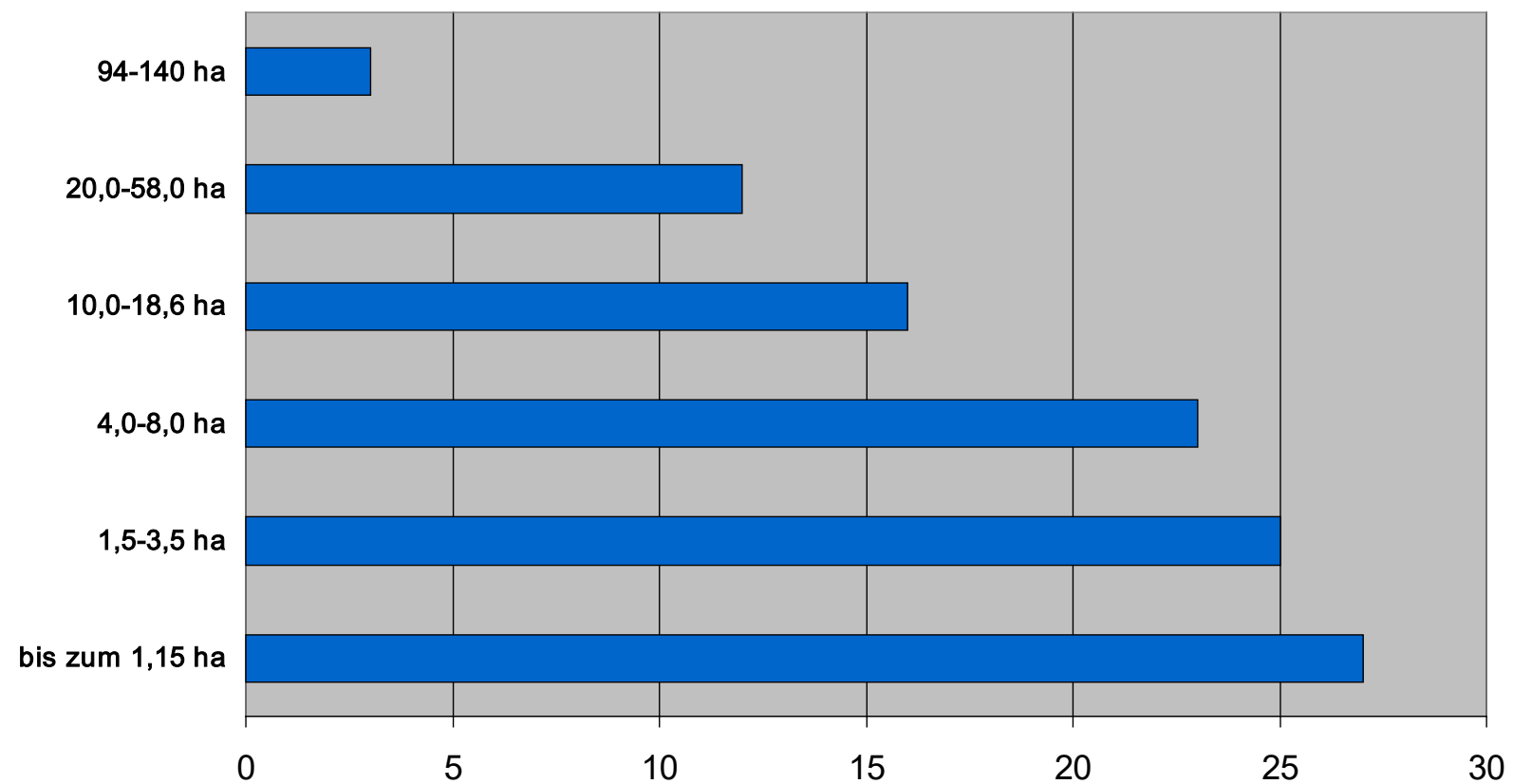
Bodoc „Vârful Comorii”, Șeica Mică „Cetate”, Tatariv, Lesivka

Călinești Oaș „Dealul Hurca” , Tușnad „Vârful Cetății”, Garbuziv

Shelestovo „Tupcha”

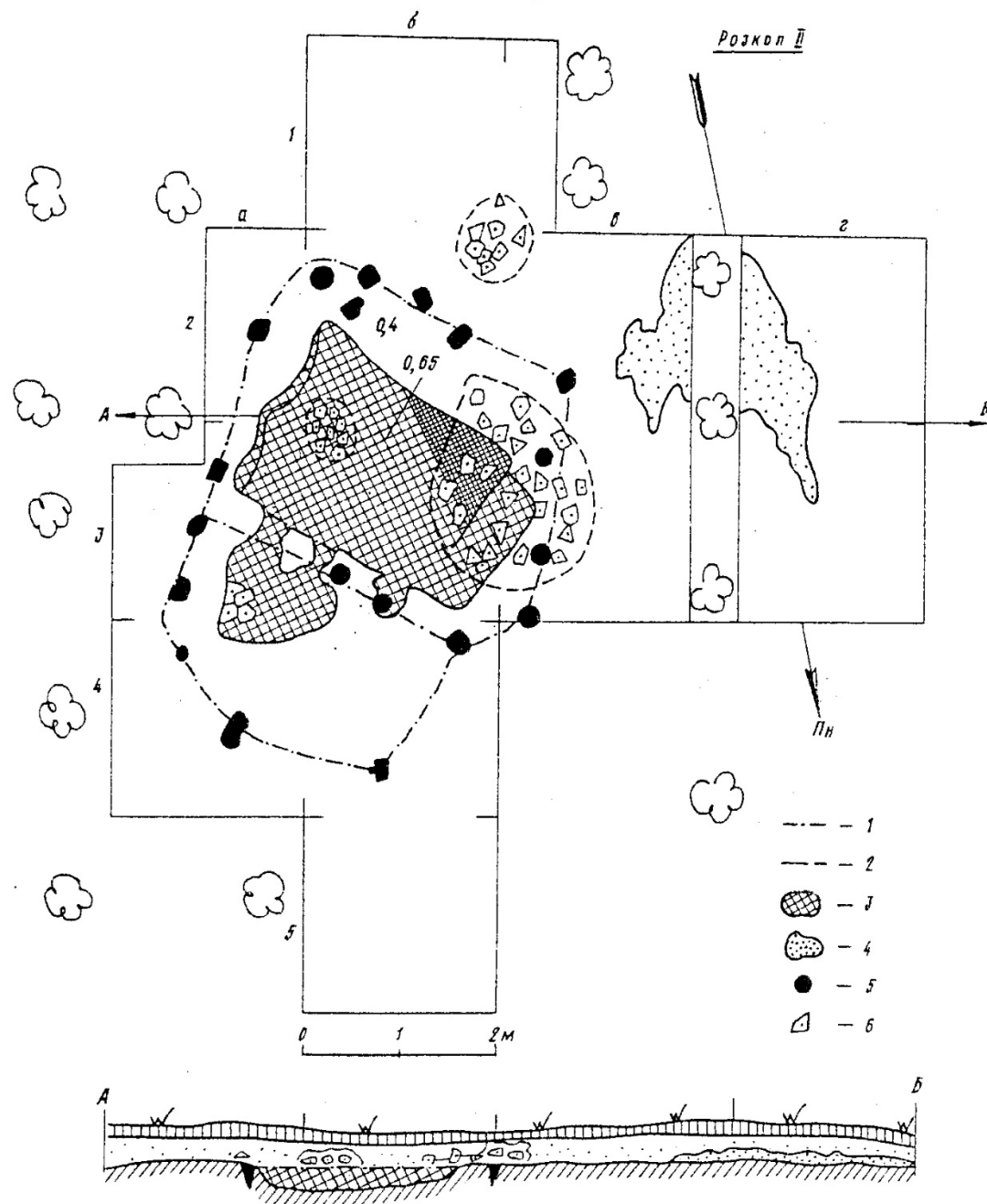

Suprafața cetăților

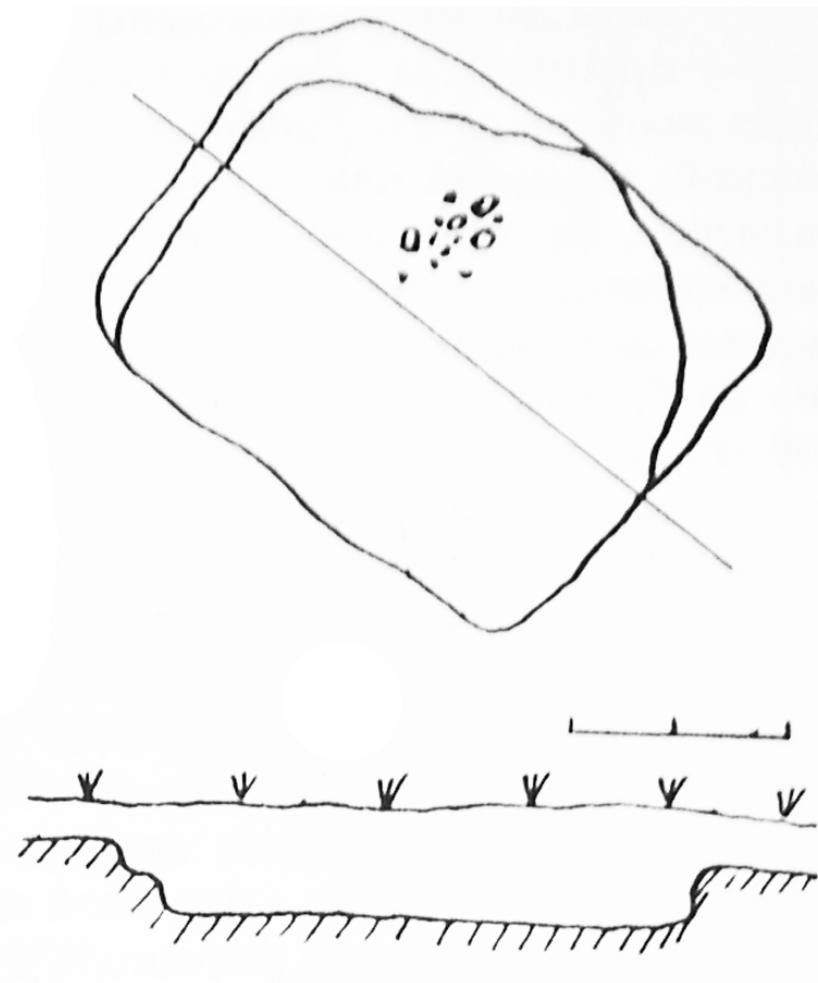
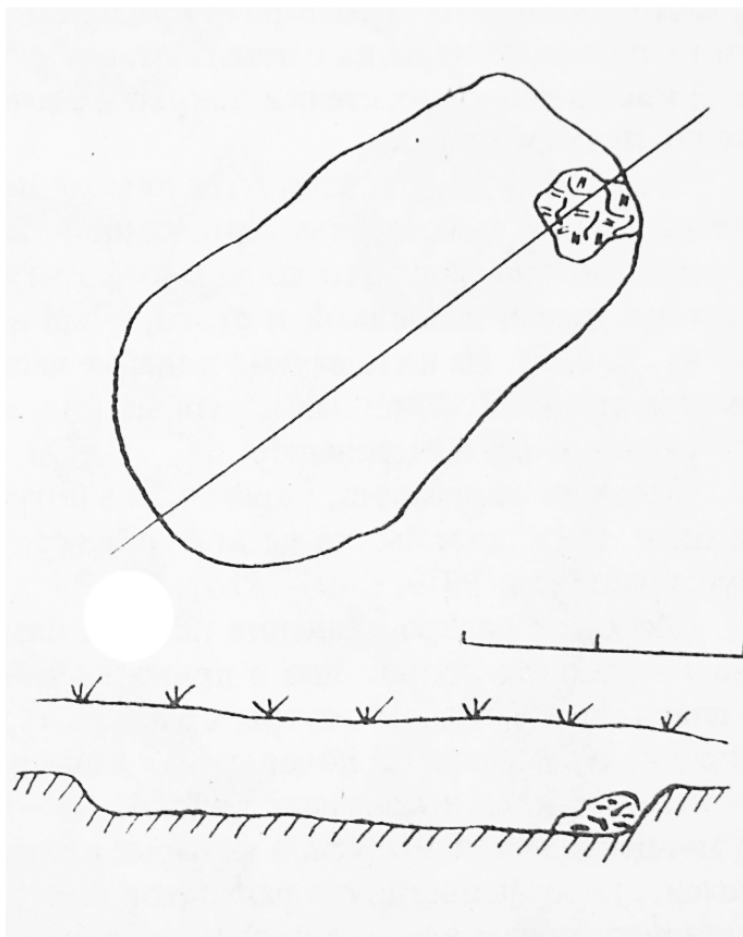
Teleac (după Uhnér et al. 2019)

Urmele unei locuințe de suprafață ($S = 9 \times 6$ m)

Locuință de suprafață de la Gorodnitsa (după Крушельницкая 1993)

**Locuințe adâncite de la Krivče și Lisičniki (după
Крушельницкая, Малеев 1990)**

Teleac (după Uhnér et al. 2018)

Cuptor pentru arderea ceramicii

Gáva-Holihradý. Așezări deschise

Transilvania

Vlaha–*Pad*

Alba-Iulia–*Dealul Furcilor–Monolit*

Cehei–*Mesig*

Viștea–*Păluta*

Fundătura–*Tabla Popii*

u.a.

Spațiul est-carpatic

Grănicești

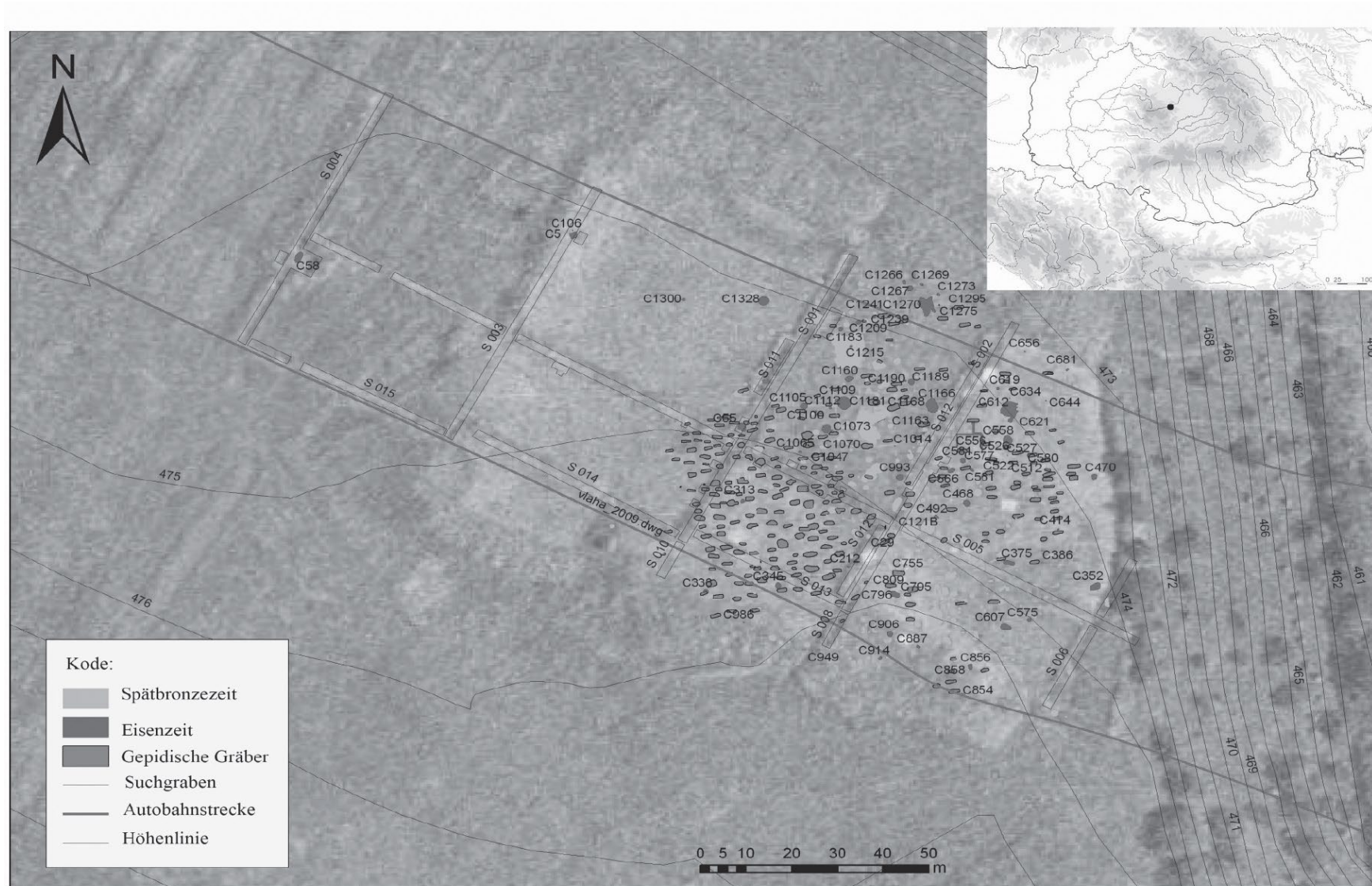
Magala

Bovšev

Zaleščiki

u.a

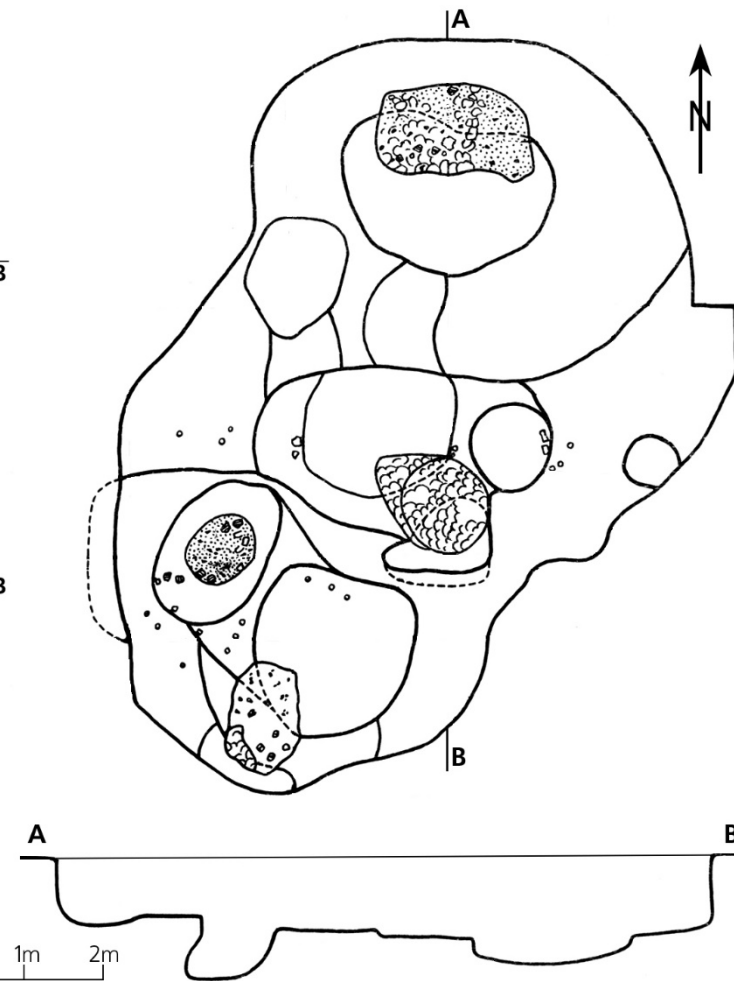
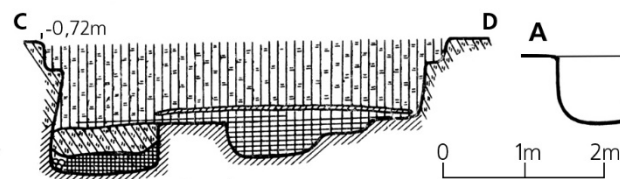
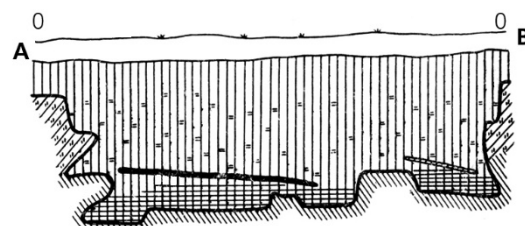
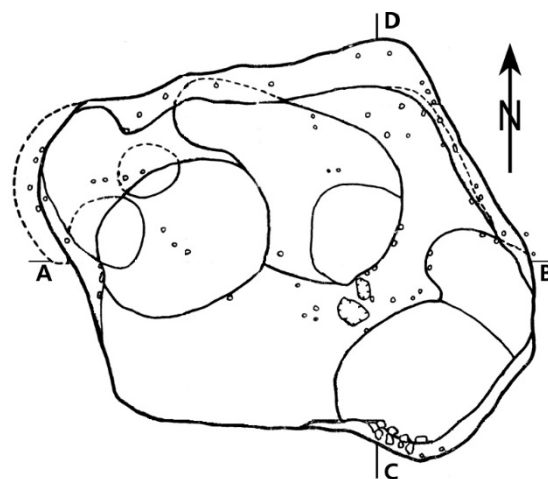
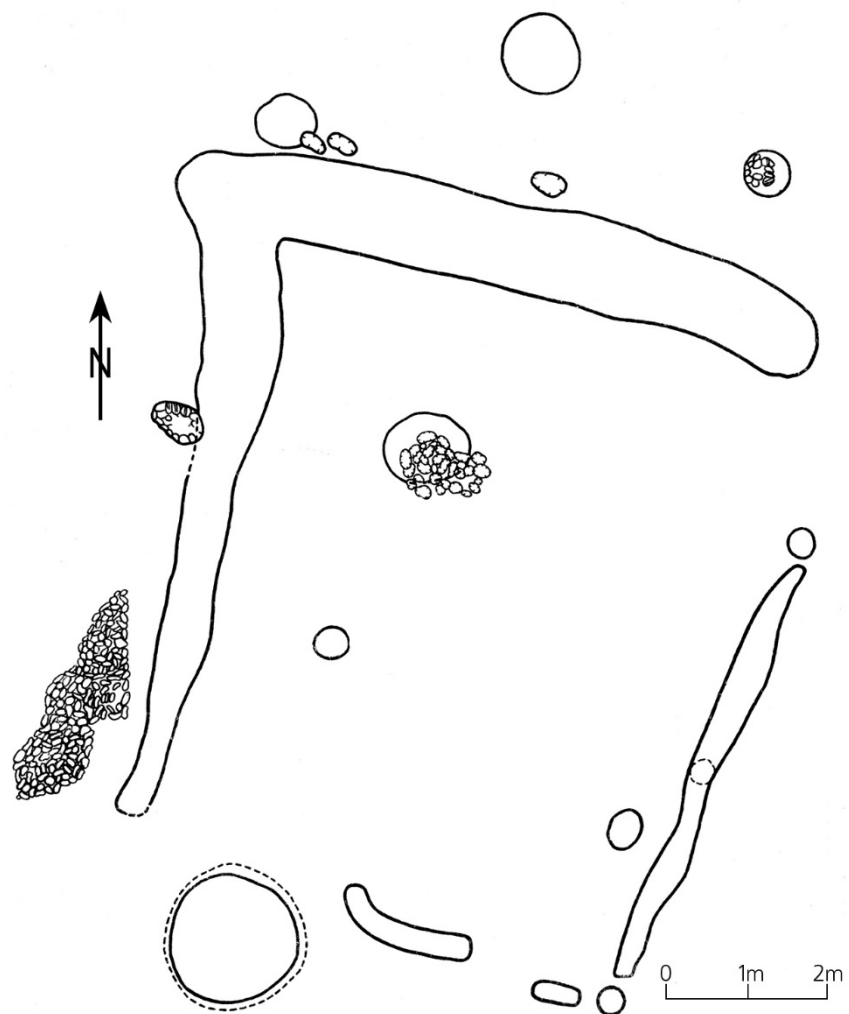
Așezarea Vlaha – Pad (după Nagy, Gogâltan 2012)

Urme a 7 locuințe
(6 - adâncite;
1 - de suprafață),
29 - gropi menajere.

Vlaĥa-*Pad.* Locuinęe (după Nagy, Gogâltan 2012)

Magala. Locuințe (după Kašuba, Zanoci 2010)

Gáva-Holihrazy. Necropole

Necropole plane

Taktabáj–Erdőalja – 17 morminte

Tiszabura–Nagy-ganajos-hát – 9 morminte

Sanislău – Livadă – 8 morminte

Vojnatina – 50 morminte

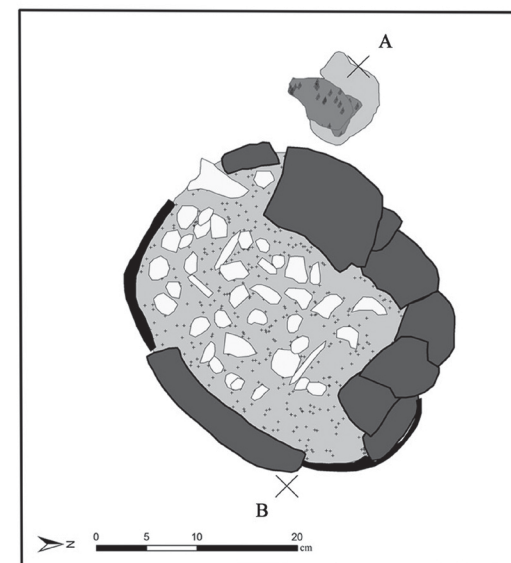
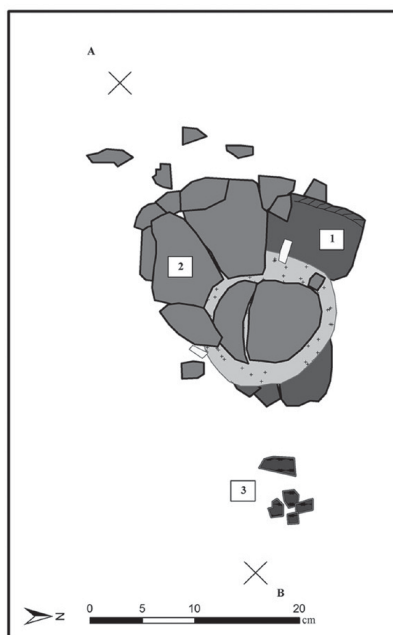
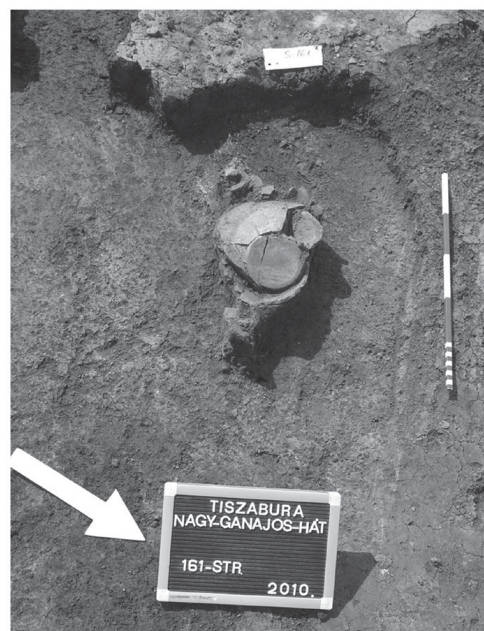
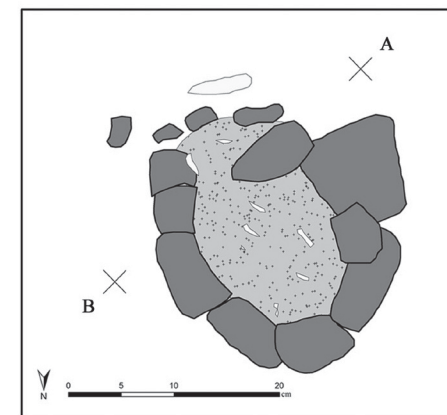
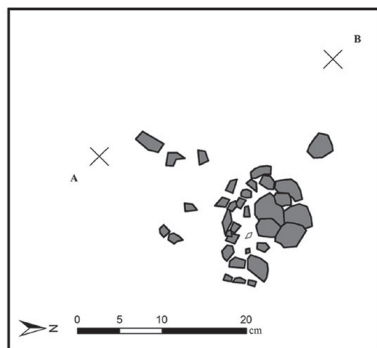
Sopit/ Sopot – 80 morminte

Necropole tumulare

Volovăț - 20 tumuli

Velykyj Bereznyj (Ucraina) - 4 tumuli

Tiszabura–Nagy-ganajos-hát (după Király 2012)

Ceramica

Poroszló-Aponhát (după Szabó Gábor 2015)

Nagykálló

Ceramica

Porumbenii Mari (după Ciugudean 2010)

Ceramica

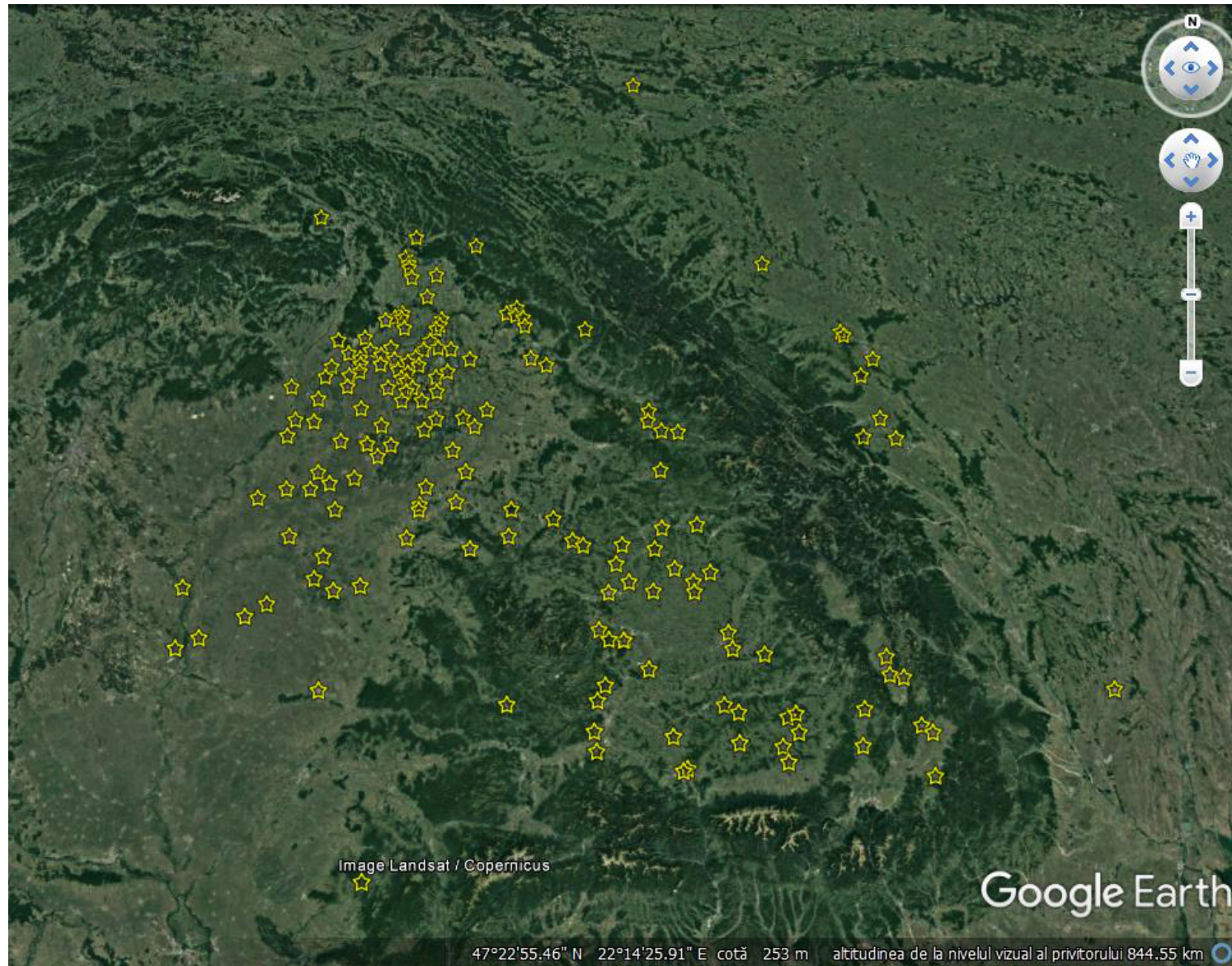

Teleac (după Hansen 2019)

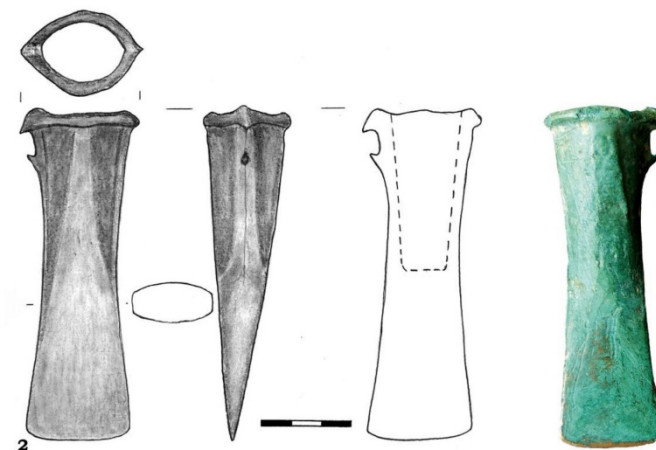
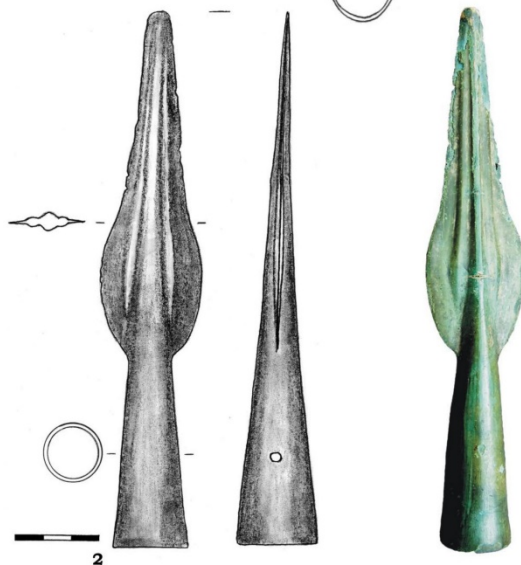
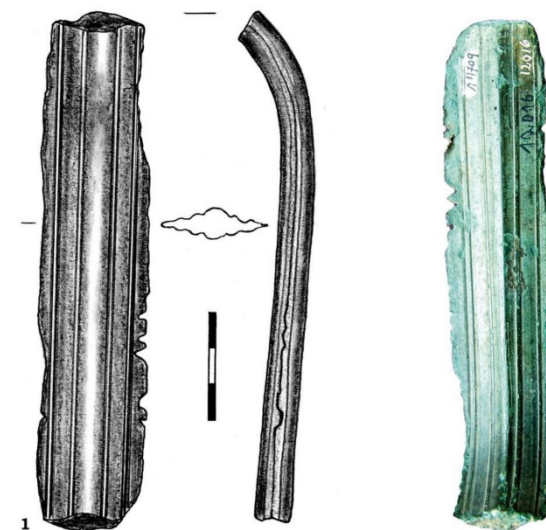
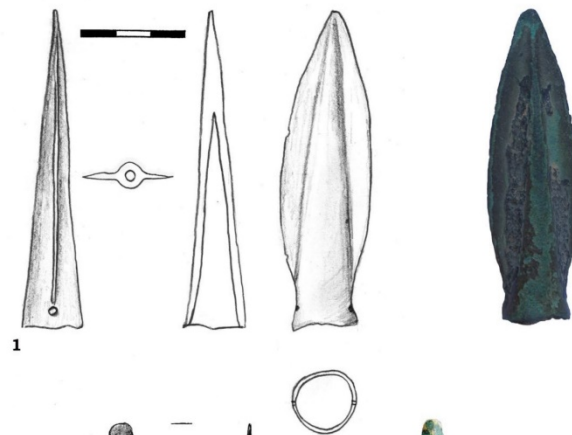
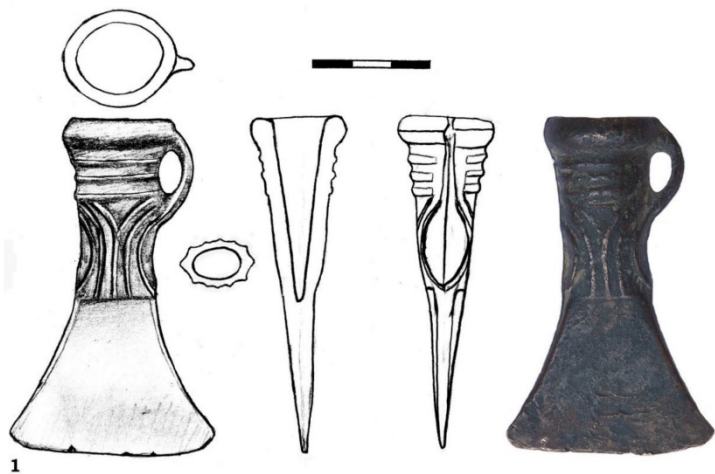
Covasna

Reăspândirea depozitelor de bronzuri

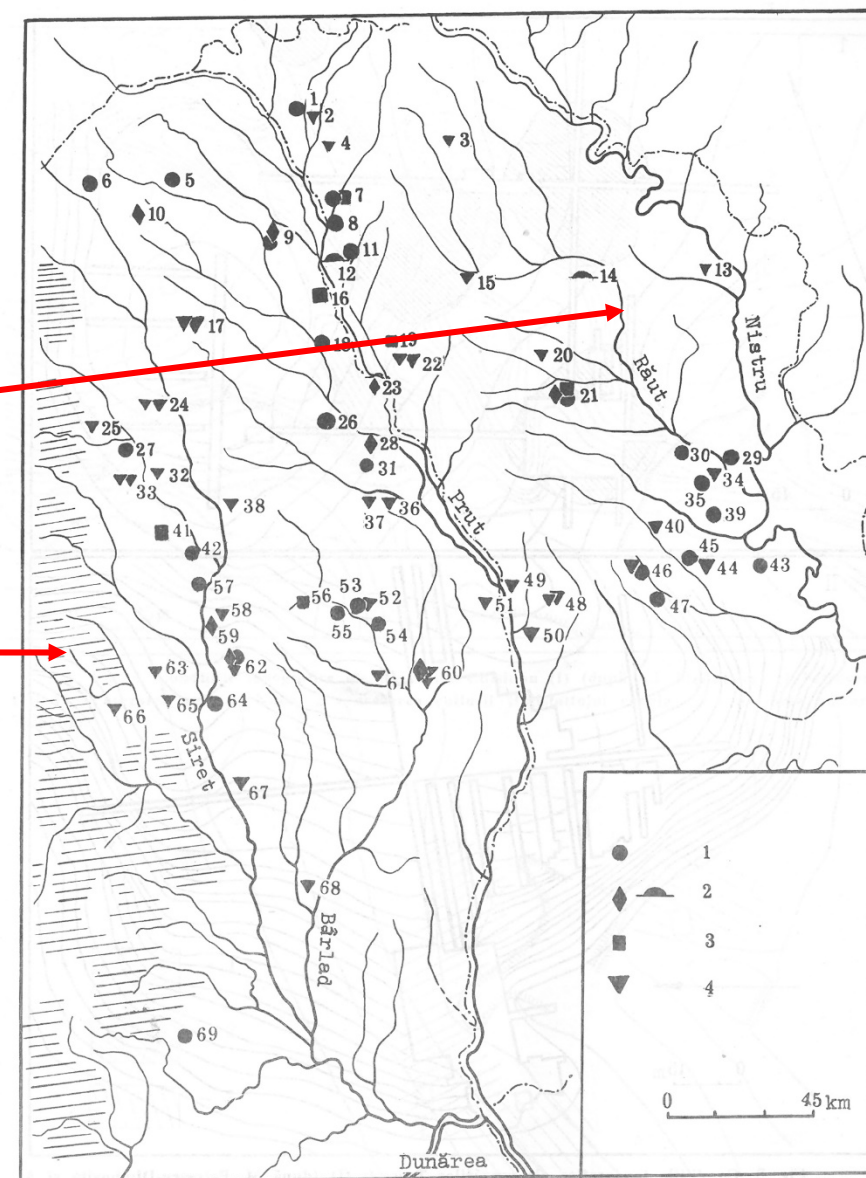
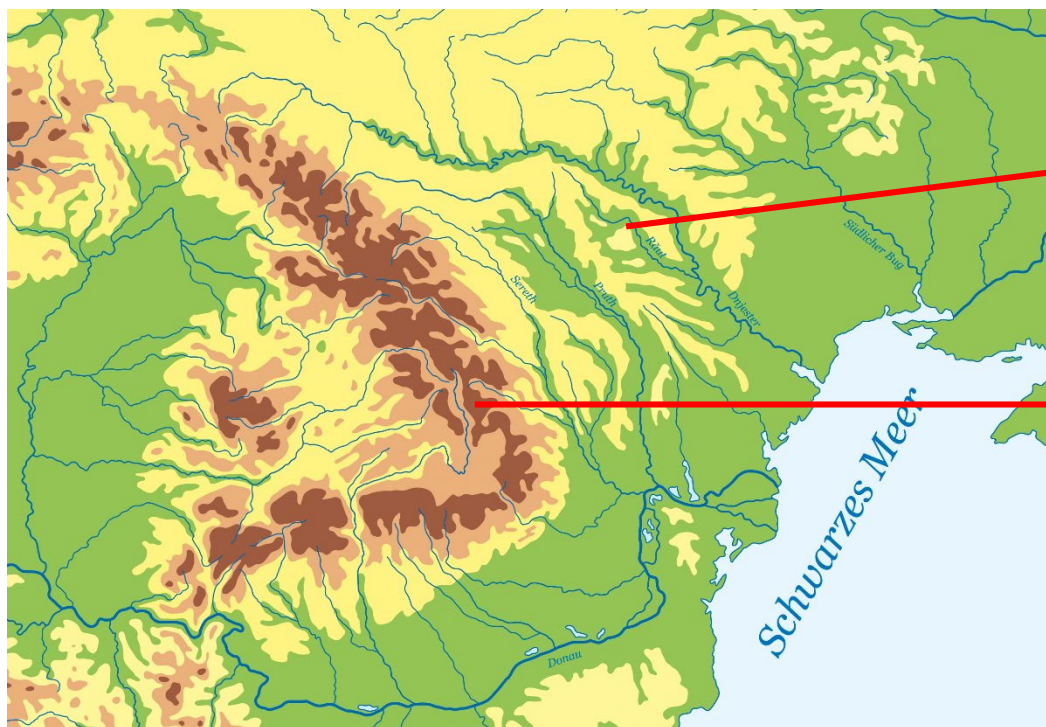

Alba Iulia II
Bancu
Bădeni
Călinești
Costâna
Gușterița
Hașag
u.a.

Depozitul de la Gușterița (după Ciugudean et al. 2008)

Răspândirea culturii Chișinău-Corlăteni (după Levițki 1994)

Denumirea culturii

Corlăteni. Așezare din apropierea s. Corlăteni, jud. Botoșani

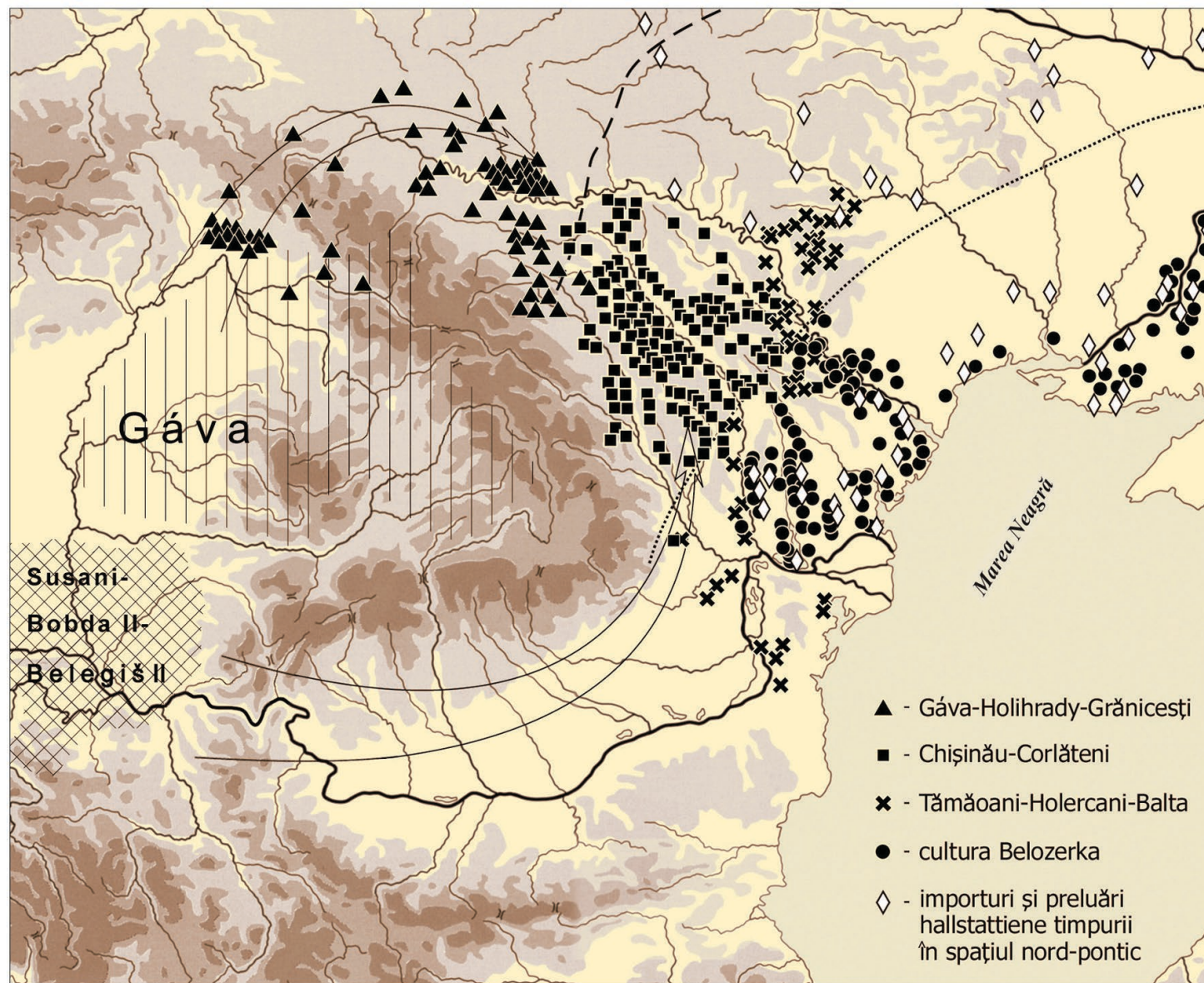
Săpături I. Nestor, 1949-1951

Chișinău. Așezare în apropiere de Chișinău

Săpături A. Meljukova, 1955-1956

Din anii 70 ai sec. XX este utilizată denumirea Chișinău-Corlăteni

Originea culturii (după O. Levițki)

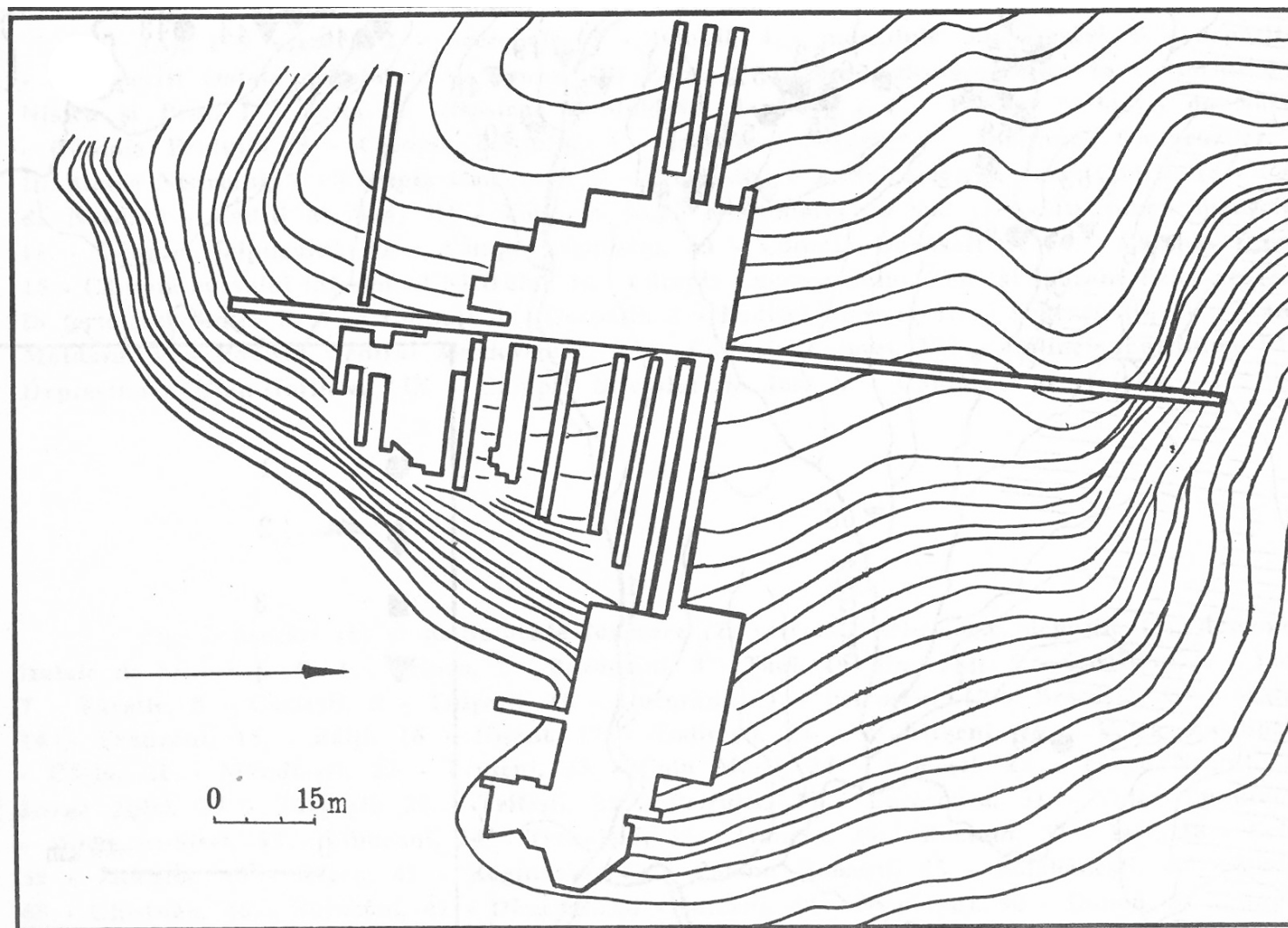
Gradul de cercetare (după Levițki 1994)

Denumirea monumentului	Tip de monument	an/ani	Cercetător(i)
Lucașeuca	așezare	1954-1957	G.B. Fedorov
Chișinău	așezare	1955-1956	A.I. Meljukova
Bălăbănești	așezare	1956-1957	E.A. Rikman
Zăicana	așezare	1958	E.A. Rikman
Petruha	așezare	1961-1963	I.G. Hâncu
		1988	G.I. Postică
Mândrești	necropolă	1969	V.L. Lăpușnean
Mândrești	așezare	1970	V.L. Lăpușnean
Costești VII	așezare	1975-1976	V.A. Dergacev
Suruceni	așezare	1978	I.T. Niculiță
Dănceni	așezare	1978	I.T. Niculiță
Ivancea II	așezare	1981	I.G. Vlasenko
Trinca	așezare	1982, 1984, 1989	O.G. Levițki
Petrușeni	așezare	1984	O.G. Levițki
Brașiște	tumul	1984	O.G. Levițki
Vărativ V	așezare	1984	V.I. Marchevici
Corlăteni	așezare	1949-1951	I. Nestor
Larga Jijiei	așezare	1951	I. Nestor
Trușești	așezare	1952-1955	M. Petrescu-Dîmbovița, A. Florescu
Valea Lupului	așezare	1953-1957	M. Petrescu-Dîmbovița, M. Dinu
Andrieșeni	așezare	1956-1957	A. Florescu
Trifești	necropolă	1959	I. Ioniță
Zăpodeni	așezare	1959	M. Petrescu-Dîmbovița, A. Florescu
Săbăoani	așezare	1967	V. Ursachi
Poiana-Dulcești	așezare	1961	V. Ursachi
Dănești	așezare	1958	M. Petrescu-Dîmbovița, E. Zaharia
Cucorăni	necropolă	1960-1970	S. Teodor
Aldești	necropolă	1961	V. Ursachi
Prăjești	așezare	1967	C. Buzdugan
Lozna	așezare	1976-1978	S. Teodor, P. Șadurschi
Cândești	așezare	1976-1980	M. Florescu, A. Florescu
Negrești	așezare	1979	G. Coman, R. Maxim
Vaslui-Curțile	necropolă	1976-1979	A. Andronic
Domnești			
Târpești	așezare	1981	S. Marinescu-Bîlcu
Cotu Morii	necropolă	1982	C. Ionomu, M. Tănăsachi
Dulcești	așezare	1988	M. Alexianu, G. Dumitroaia

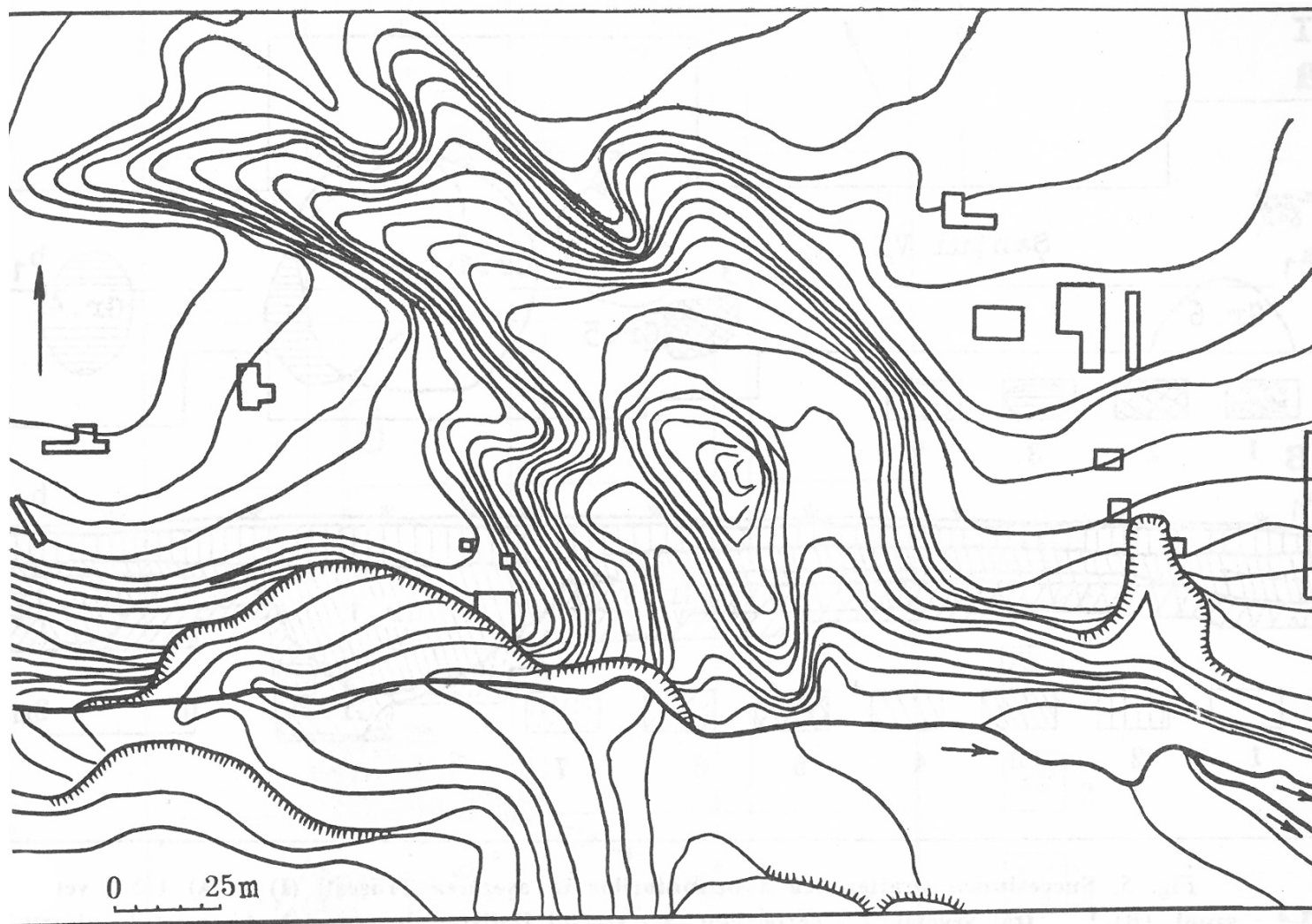
Așezări (după Levițki 1994)

Siedlung	Maße/m	Fläche./m ²
Bălănești II	800 x 300	240.000
Bălănești III	200 x 200	40.000
Bălăsinești III	200 x 100	20.000
Brătuleni I	1000 x 400	400.000
Bursuceni III	600 x 30	18.000
Valea Mare	400 x 200	80.000
Vărativ III	300 x 150	45.000
Ghidighici	400 x 150	60.000
Grozești I	100 x 70	7.000
Grozești II	300 x 150	45.000
Drujneni	50 x 70	3.500
Zăicana	1000 x 190	190.000
Ișcălău	40 x 50	2.000
Călinești	100 x 50	5.000
Chișinău	500 x 200	100.000
Lazo I	350 x 200	70.000
Lozovo-Ocolul Silvic	50 x 20	1.000
Lucașeuca	100 x 80	8.000
Medveja IV	350 x 100	35.000
Mândrești	300 x 200	60.000
Petrușeni	300 x 100	30.000
Petruha	800 x 500	400.000
Slovianca	300 x 50	15.000
Trinca	900 x 100	90.000
Cepelnița	20 x 25	500

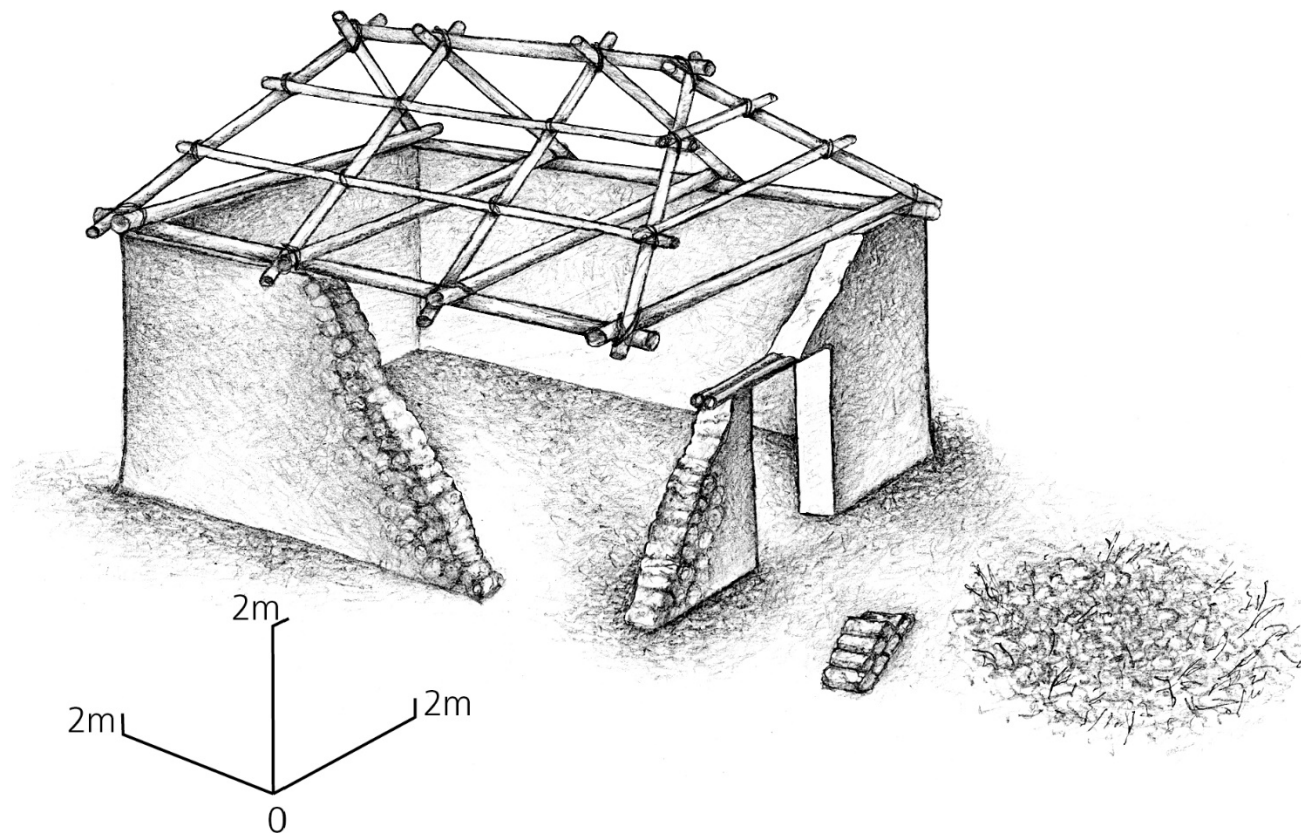
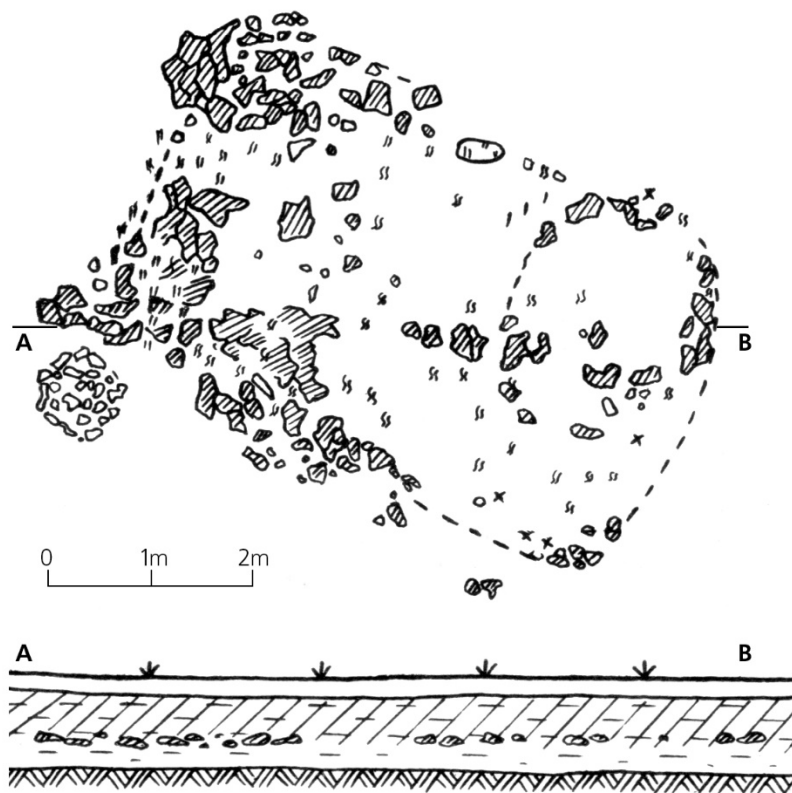
Planul aşezării Corlăteni (după Leviţki 1994)

Planul aşezării Chişinău (după Leviţki 1994)

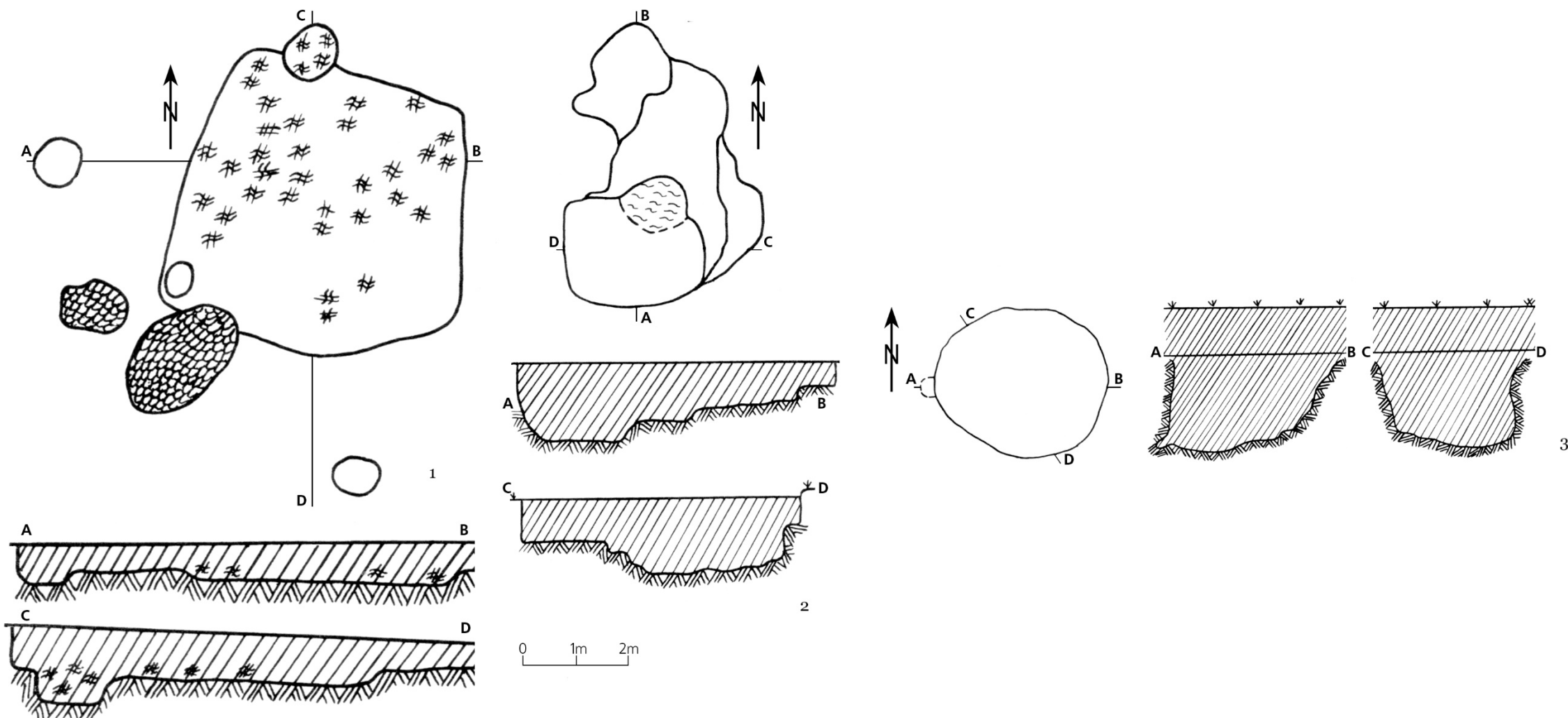

Locuințe de suprafață

Trinca (după Kašuba, Zanoci 2010)

Locuințe adâncite

1 - Costești VII; 2 - Chișinău; 3 - Dănceni (după Kašuba, Zanoci 2010)

Necropole – Incinerație

Necropole plane

Mândrești – 9 morminte

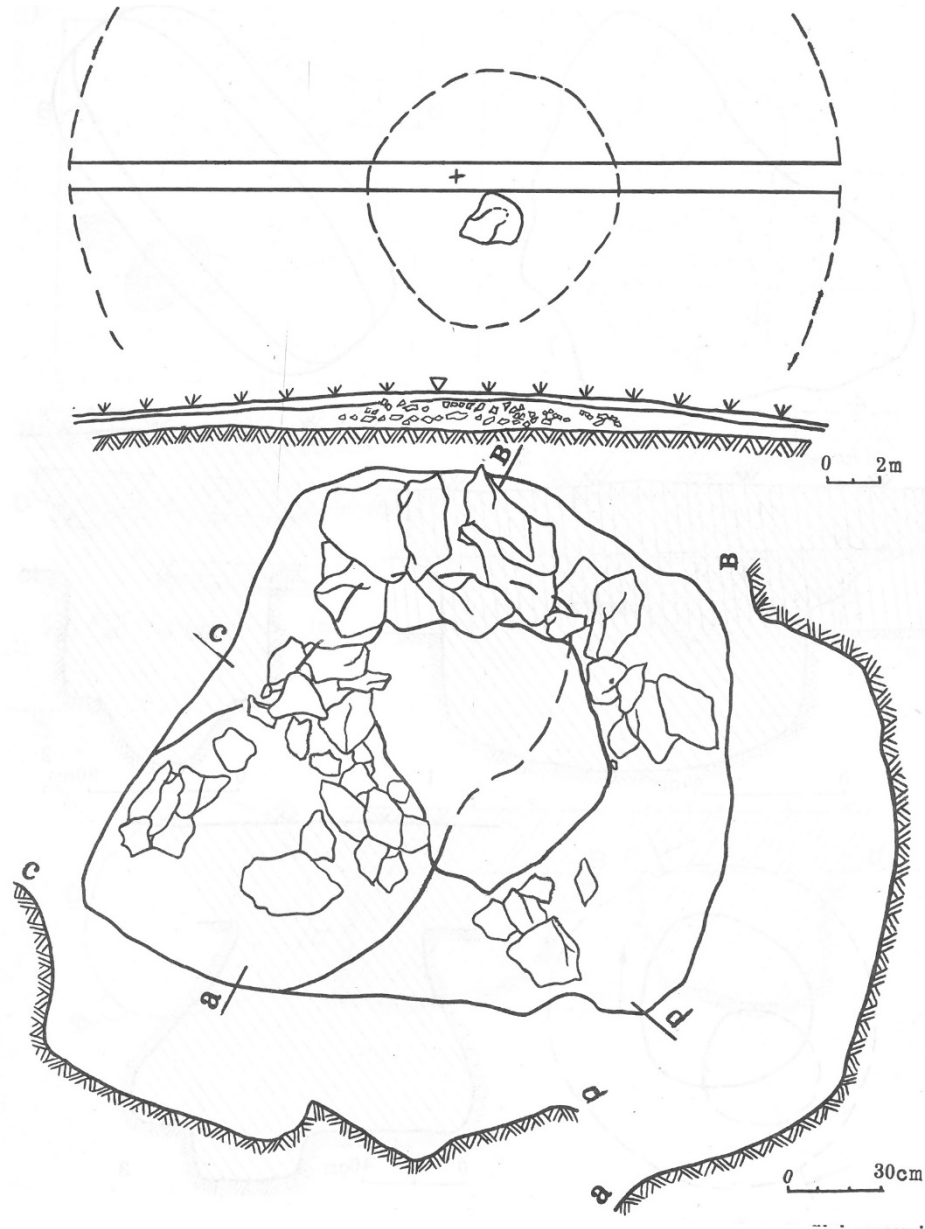
Trifești – 1 mormânt

Tumuli

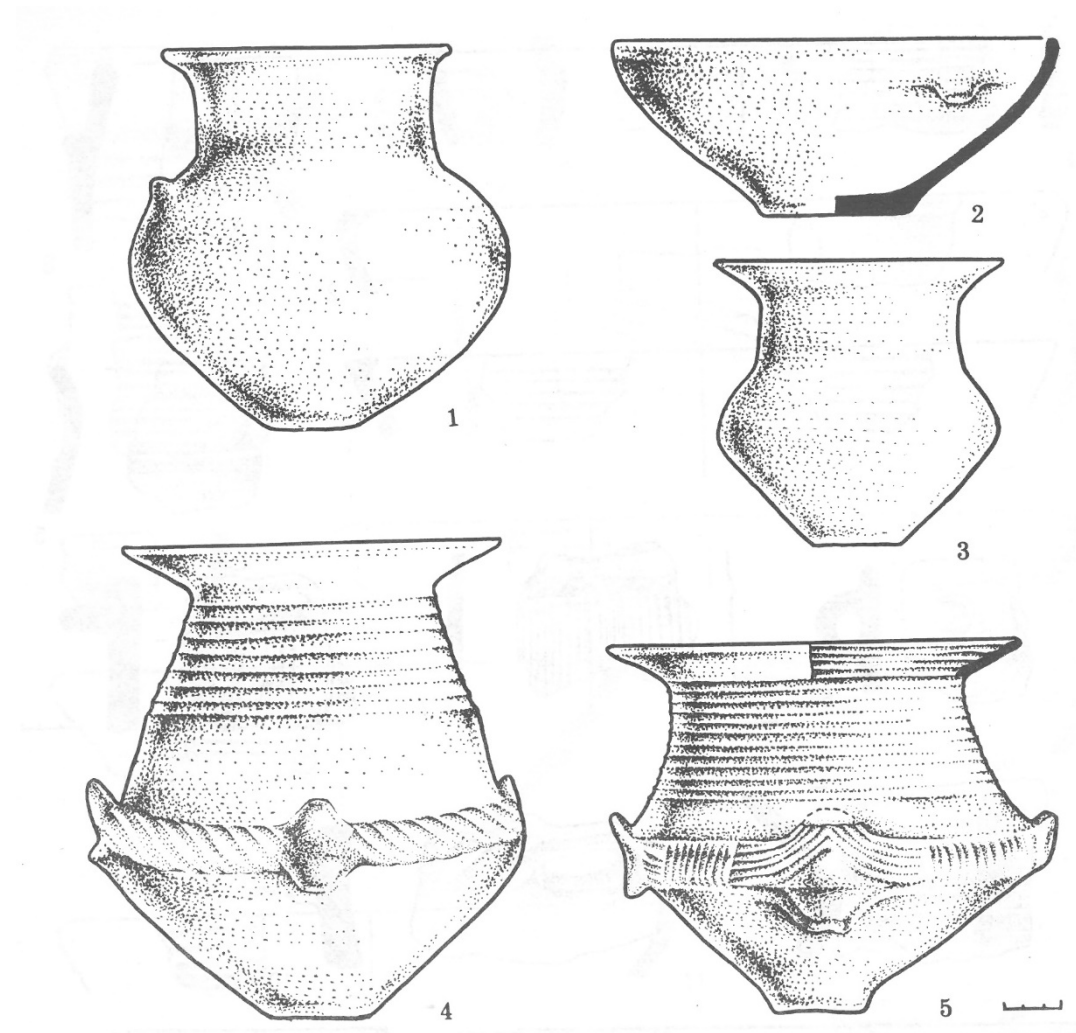
Braniște

Frunzeni

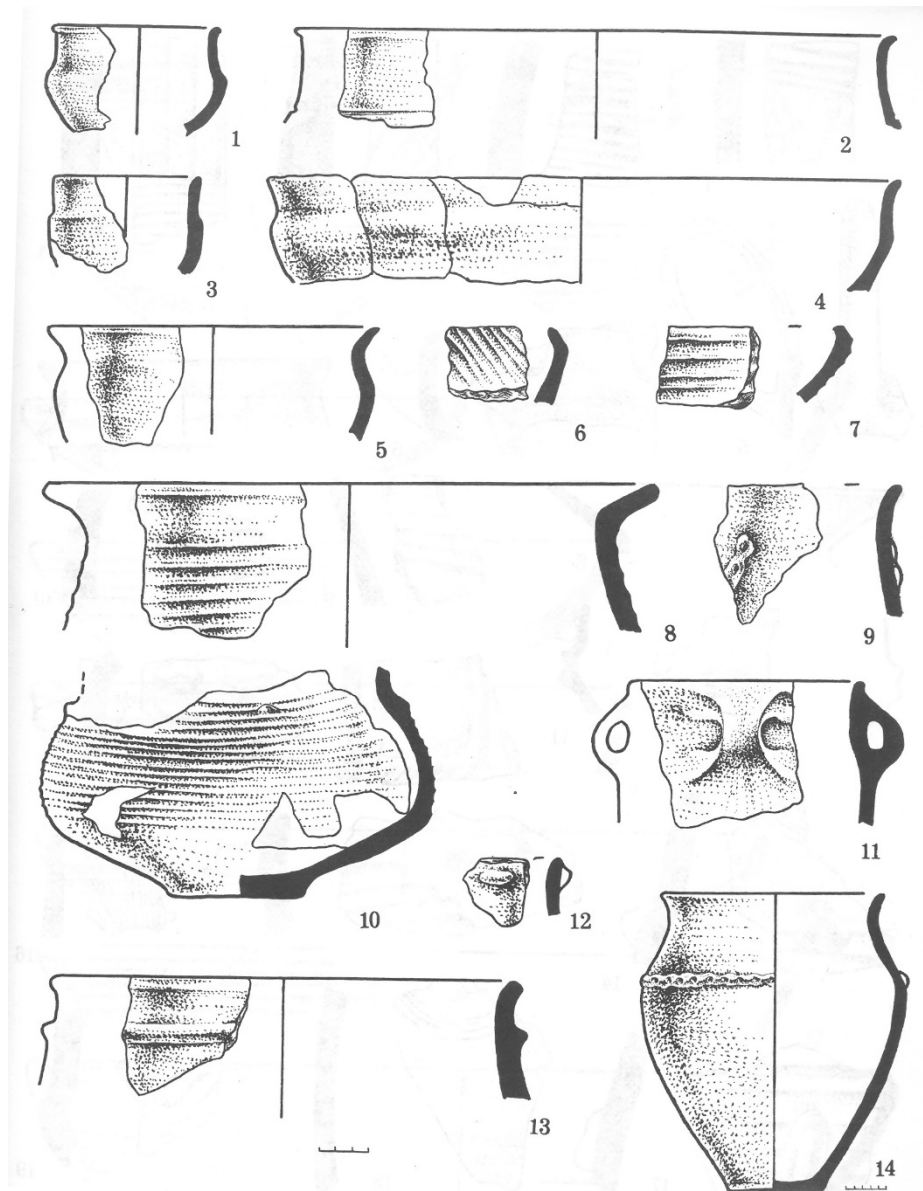
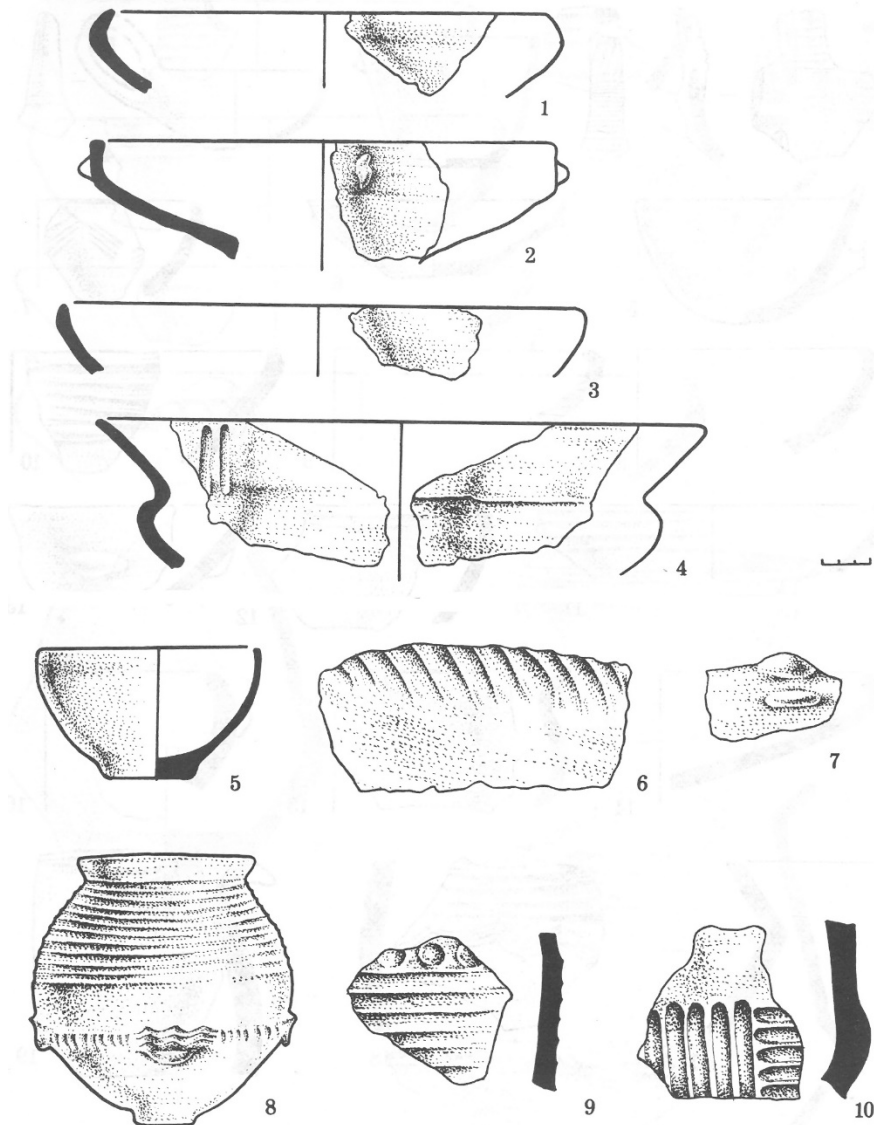
Braniște (după Levițki 1994)

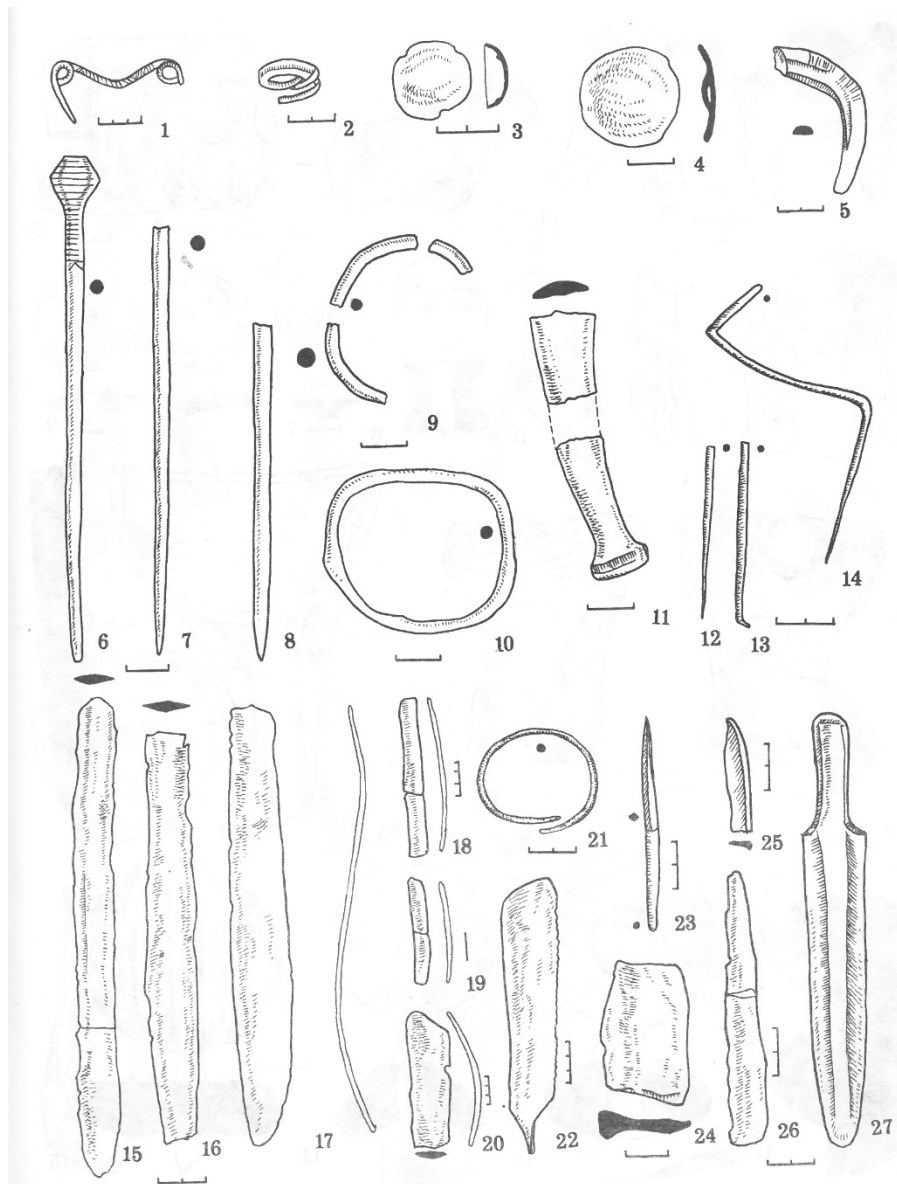
Ceramică (după Levițki 2010)

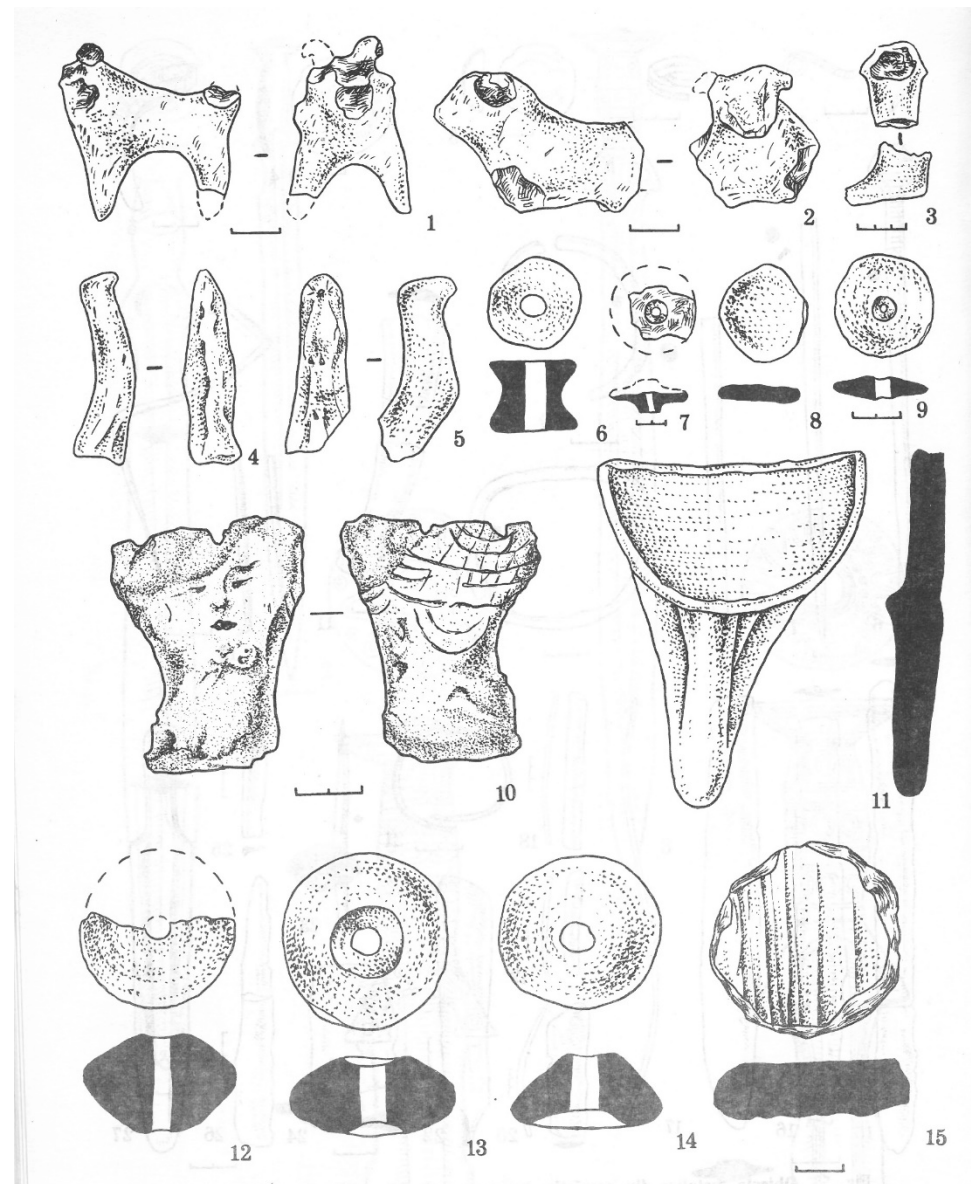
Ceramică (după Levițki 1994)

Descoperiri din așezări și necropole (după Levițki 1994)

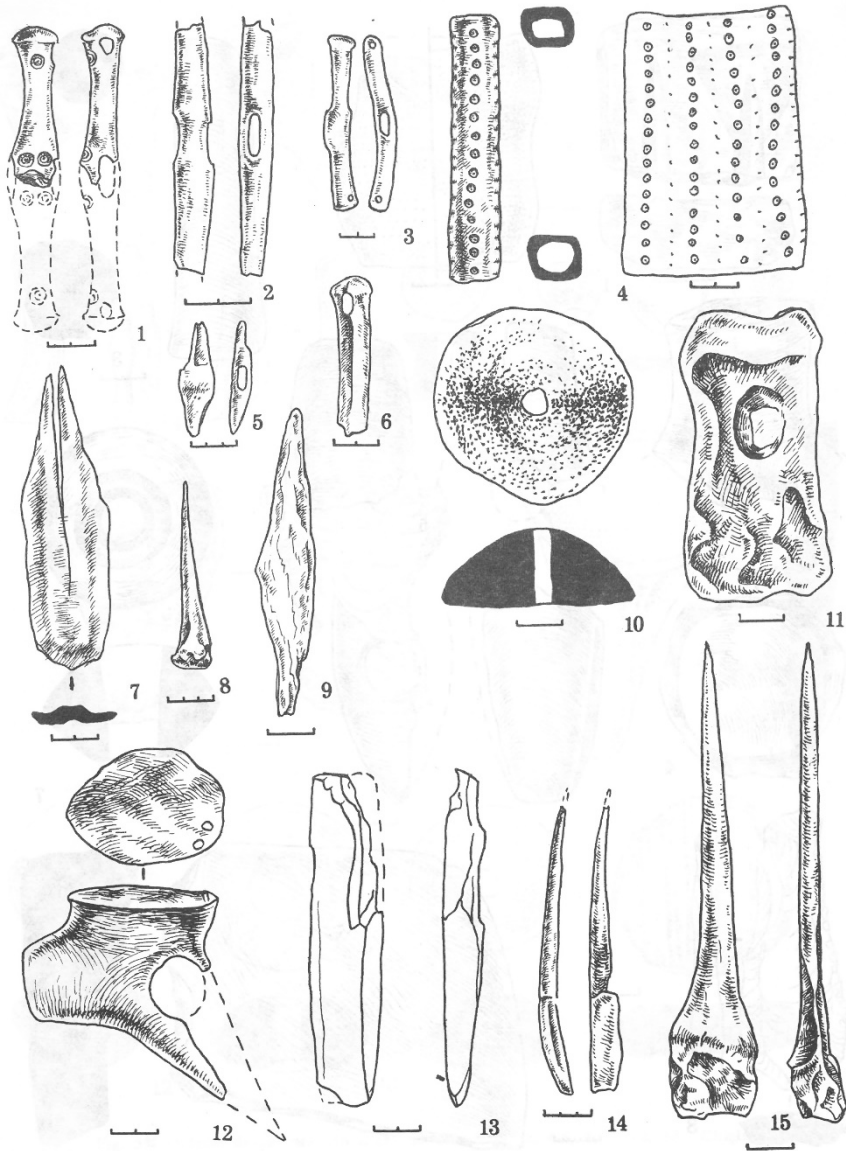

Bronz

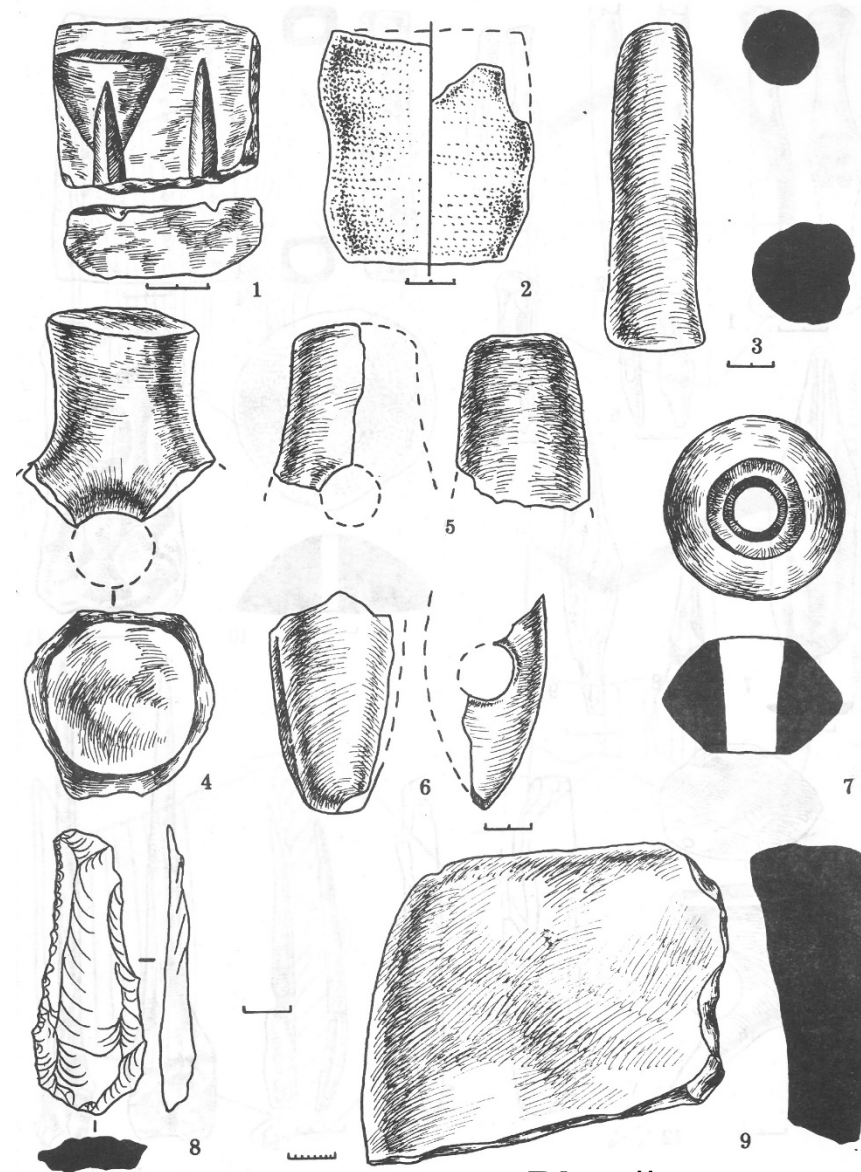

Lut

Descoperiri din așezări și necropole (după Levițki 1994)

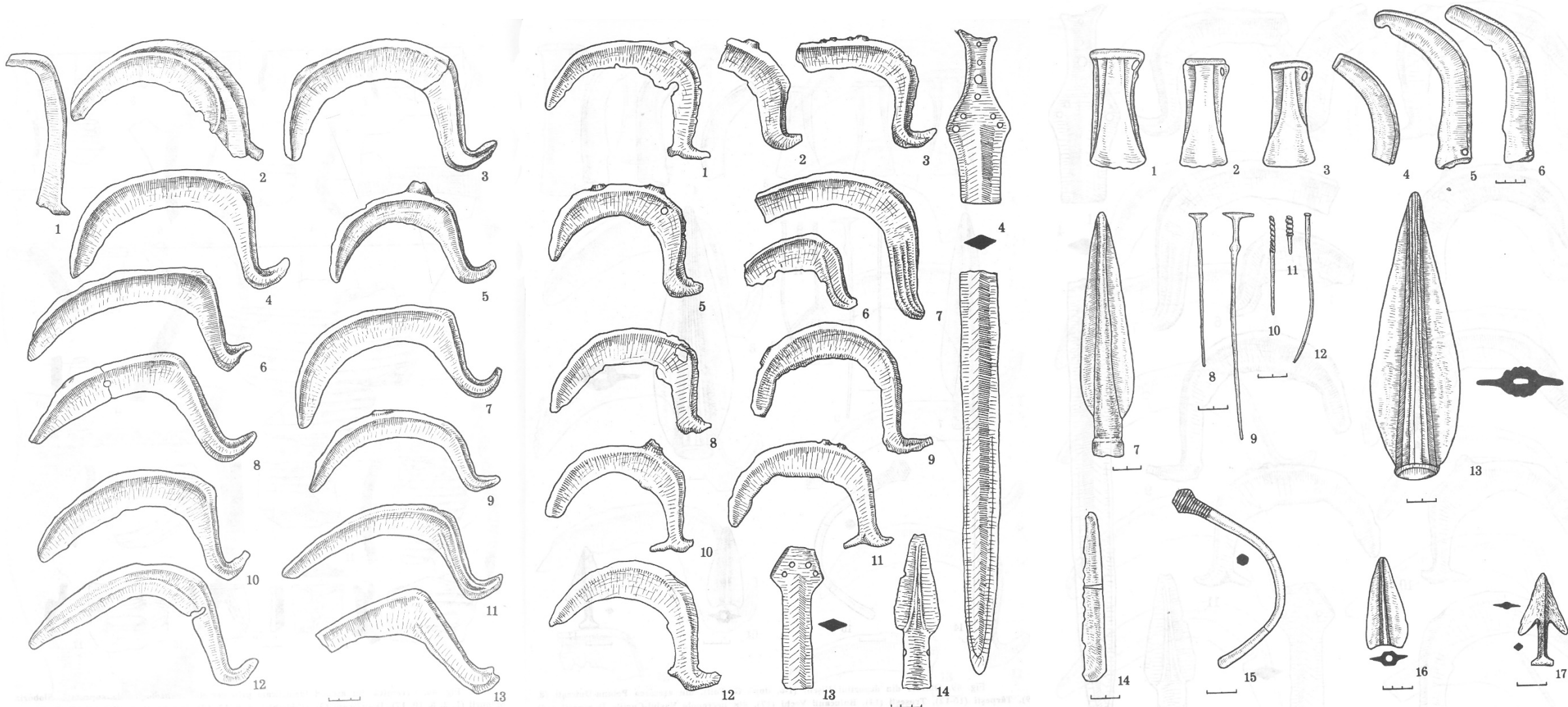

Os

Piatră

Depozitul de la Ilișeni (după Levițki 1994)

Depozitul de la Mândrești (după Levițki 1994)

